

ANTHROPOLOGIA

Benedictus Capra. Paduæ. Benedictus Capra Perusinus uir admodum facetus docebat in patria. Scripsit & Decretales & consilia. **Barbatia Siculus.** decessit, reliquit & consilia. **Laurentius Calcaneus Brixienis** nonnulla nuper etiam scriptitauit. **Alexander Imolensis & Franciscus Aretinus** ambo scriptis excellentibus nuper relictis in memoria posteritatis uiuent. **Franciscus** præter iura cæteras etiam liberales artes est adeptus, princeps seculi huius habebatur. **Xisti** tempore magna expectatione in hanc urbem uenit, pauloq; post spe frustratus remigrauit impari doctrinæ sapietia uitæq; instituto, cum in cœlibatu uixerit, ac opibus inhauerit, quas cumulatissimas cognatis demum reliquit. **Marianus Sozinus** Viuit hodie **Bartholomæus Sozinus Senensis**, ingentiq; salario Paduæ proficetur, **Marianus** iuris etiã peritissimi filius, qui æquam fortasse superioribus famã apud posteros cõsequetur.

R. VOLATERRANI COMMENTARIORVM
VRBANORVM LIB. XXII.

PONTIFICVM Ro. seu temporum eorum historiam scripsere imprimis **Damasus Pontifex**. **Anastasius Bibliothecarius**. **Paulus diaconus Aquileiensis**. **Guido Raucnas presbyter** ab hinc annos sexcentos. **Sigilbertus monachus** usque ad annum **M. CXXXI**. **Vgo Florianus**. **Sicardus Præsul Cremonensis**. **Gotfredus Viterbiensis** item **Præsul**. **Vincentius & Martinus Carsulanus ordinis ambo Prædicatorum** lo. **XXII**. tempore. **Cui Landulfus de Columna Canonicus Carnotensis** opus etiam de his dedicauit. **Post hos Sozomenus presbyter Pistoriensis** longum uolumen ab initio mundi. **Geruasius Riccobaldus Ferrariensis** usque ad sua tempora annum **millesimum CCC**. **Ptolemæus Lucensis**. **Antoninus Præsul Florentinus**, postremo **Platina**. **Ex Græcis autem Eusebius Casariensis**. **Sozomenus Salaminus**. **Socrates Constantinopolitanus monachus**, qui **Iustiniani** temporibus rerum Romanarum epitomen fecit. **Nouissimus Zanos** item monachus res orbis ingenti uolumine epitomauit. **Atque horum omnium libri ad nos peruenerunt**: quos omnis congeffi ut planè omnia uenena scriptorum animaduertere liceat. **Qui quanquam uita probi ac uenerabiles fuerunt**, ita tamen eorum nonnulli inepte atque illiterate, inter seq; pugnantia scripsere, ut ab alijs fortasse inter operarios magis quàm scriptores collocentur. **Ego uero cunctos laude dignos existimauerim**: qui quod inuenerunt attulerint, posteritatemq; iuuerint. **Ordo uero & cultus ac planè quæ expetitur dictio**, tempori potius uidentur defuisse quàm illis. **Igitur quoniam Anthropologiæ nostræ Pontificum principumque Ro. successiones merito uidebantur adijciendæ**, eas compendio ex superiorum qui magis recepti fuerunt autoritate coegi. **PETRVS** sedit annos **XXV**. **Menses VI**. **Equibus VII**. **Antiocheæ**, reliquos **Romæ** præfuit: ubi cum **Philone philosopho Iudæo** quandoq; congressum alibi diximus. **Iussu tandem Neronis** cruci adfigitur, in loco quem **Montem aureum** nunc uocant trans **Tyberim**, ubi templum ante hos annos dicatum uidemus à **Ferdinando Hispaniæ rege**, impulsore **Amodeo ordinis minorum uiro sanctissimo**. **Sepultus in Vaticano**. **Et eodem die Paulus uia Ostiensis**, quia ciuis Romanus, securi percutitur. **LINVS** patria **Volaterranus** è familia **Maurorum**. **Sic enim in quodã ueteri scripto in ea urbe legimus**. **Linum Volaterranum à patre Herculaneo** annorum **XXII**. **studiorum gratia Romam missum**, in contubernio tunc **Q. Fabij amici paterni**: deinde uenientem eo tempore **Romam Petrum** ommissis omnibus secutum fuisse, ac ob eius egregiam fidem simul & eloquentiam euangelij coadiutorem illi permansisse. **Sedit annos X**. **M. III**. **D. XII**. **martyr sub Saturnino Cos**. **Cuius filiam lymphatã liberauerat**. **Sepultus in Vaticano**. **Ab ultimo Neronis anno ad Vespasiani tempora peruenit**. **Instituit**, nequa mulier nisi capite linteis operto, tẽplum ingrederetur. **Creauit episcopos XI**. **presbyteros XIII**. **Scripsit res gestas Petri**, præsertim eius cum **Stimone Mago** concertationem. **CLETVS** Romanus è regione **Vicopatricij** sedit an. **XII**. **M. I**. **D. XI**. à **Vespasiano** usq; ad **Domitianum**, ut **Damasus** scribit. **Sub quo martyrio adfectus** iacet in Vaticano. **CLEMENS** Ro. è regione **Cælij montis**. **Sedit an. IIII**. **M. II**. **D. X**. **Regiones urbis VIII**. **Notarijs diuisit** qui res martyrum diligenter perscriberent. **A Domitiano ad Traiani tertium annum peruenit**, à quo exilio mulctatus in insula ubi duo millia Christiano

Riccobaldus

Petrus. xliij

Linus. lxx

Cletus. lxxx

Clemens. xciiij

Christianorum offendit ad secunda marmora damnatorum, & aquæ penuriam laborantium, humum dextro pulsavit pede, ex quo statim scaturijt fons. Proiectus deinde in altum, paulo post apparuit diuinitus in littore extinctus, ubi & templum ei dicatum. **ANACLETUS** Atheniensis sub Traiano martyr, sedit annos nouem, menses II. Instituit ut episcopus à tribus ordinaretur episcopis, sacerdos tantum ab uno cui subesset: author Gratianus L. XVI. canone Porro. **EVARISTVS** Græcus à Traiano ad initium Hadriani peruenit, sub quo martyrio adfectus iacet in Vaticano teste Damaso. Titulos urbis presbyteris diuisit: sedit annos VIII. menses X. **ALEXANDER** Romanus è regione Capitetauri sub Hadriano martyr: iacet in uia Nomentana septimo ab urbe miliario: sedit annos decem, menses septem. D. ij. Impedientes legatum sacris interdicit. Item ne clericus ullus ad secularis iudicij tribunal euocetur, ut que semel tantum die sacrificetur. Iussit & aquam in sacrificio uino admisceri, ad notandum Christi cum fidei coniunctionem. Aquam postremo lustrabilem in templis instituit. Atque hæc omnia teste Gratiano. **XYSTVS** Romanus sub Hadriano martyr, iacet in Vaticano. Sedit an. x. M. iij. D. xxi. Instituit in sacrificio carni Sanctus. Nam Petri tempore oratione tantum Dominica sacrificabatur. Alia alij addidere. Cælestinus introitum, Gregorius kyrie eleyson, Thelesphorus Gloria in excelsis, Gelasius collationes, Hieronymus epistolæ & euangelium, Alleluia Hierosolymis. Symbolum in concilio Nicæno. Mortuorum commemorationem Pelagius Tus. Leo iij. oculus pacis. Innocentius Agnus dei. **TELESOPHORS** Græcus sub Hadriano martyr, sepultus iuxta Petrum: sedit annos x. M. III. D. XXI. Quadragesimam instituit, utque natali dominico ter sacrificaretur: meridie nocte quando natus: In aurora quod à pastoribus cognitus: Hora tertia qua cæteris illuxit. In sacrificio quoque ut Gloria caneretur. **HYGINVS** Græcus sedit an. iij. M. iij. D. iij. Instituit ut baptismo seu confirmationi unus saltem, quem compatrem uocant, interesset. Et ne materia templorum in profanos usus uerteretur, alia quoque adidit utilia. Martyr postremo sub Antonino Pio conditur in Vaticano. **PIVS** Aquileiensis sedit an. xi. M. iij. D. iij. martyr sub Antonino Pio tumulatur in Vaticano. Notauit sacrilegi crimine qui fundos aut homines attingeret religioni dicatos. Virgines quoque sacrari ante annum xxv. ac extra diem Epiphaniæ prohibuit. Die item Dominico pascha celebrari, monitus à quodam Hermete diuino instigato spiritu, iussit. **Thermas Nouati**. Templum diuæ Pudentianæ dicauit, sua rogante sorore Praxede. **ANICETVS** Syrus martyr sub Antonino Pio sedit an. xi. M. iij. D. iij. instituit ne clerici barbam aut comam nutriant, aliaque complura ut etiam apud Gratianum uidere est. **SOTER** Campanus è Fundis martyr sub M. Antonino: sedit annos ix. M. iij. D. xxi. Sepultus in cœmiterio Callisti. Instituit, ut nuptiæ palam & in celebritate fierent, benedicerenturque. Præterea ne sacerdos nisi coram saltem duobus sacrificaret. **ELEUTHERIUS** Nicopolitanus sub M. Antonio martyr: sedit annos xv. M. iij. Sepultus iuxta Petrum. Iussit contra Seuerianos ne quis Christianus aliquem cibum quo uiscerentur homines, abominaretur. **VICTOR** Afer sub Commodò martyr: sedit annos x. M. III. D. X. sepultus in Vaticano. Hic eos qui ob acceptam iniuriam, aut uetus odium reconciliari recusassent, sacris interdixit. Item ex Eleutherij sententia instituit pascha die dominico celebrari: uidelicet à quarta luna mensis Martij usque ad xxi. eiusdem mensis, cum celebraretur in eadem luna more Hebraico: quæ res multos uel magnos uiros in dissensionem prouocauit usque ad concilium Nicenum. **ZEPHERINVS** Romanus, sub Seuero martyr: sedit annos xvij. M. vij. D. x. sepultus in uia Appia haud procul à cœmiterio Callisti. Statuit ut sacrificium sanguinis in uitreo calice non ligneo ut antea fieret. Succiores deinde ex auro & argento aut stanno tantum uoluerunt. Utque omnes post pubertatem semel in anno Eucharistiam sumerent, Innocentius tertius deinde & confessionem addi peccatorum uoluit. **CALLISTVS** Romanus è regione Rauennatum martyr sub Caracalla: sedit annos vij. M. ij. D. x. sepultus in cœmiterio Calopodij. Instituit quatuor temporum ieiunia. Diuæ genitrici trans Tyberim templum edificauit. Cœmiterium item, quod adhuc Callisti dicitur. **VRBANVS** Romanus sub Alexandro martyr: sedit annos viij. M. ij. D. xij. Sepultus uia Tyburtina in cœmiterio Prætextati. Statuit ut prædia essent inter clericos communia, fructus quoque uiritim distribuerentur. **PONTIANVS** Romanus martyr sub Alexandro: sedit annos v. menses II. D. II. Sepultus in cœmiterio Callisti: decessit in exilio in Sardinia. **ANTHERVS** Græcus martyr sub Maximiano: sedit

Anaclethus. cij

Euaristus. cx

Alexander

Xystus. cxvij

Telesp. cxxix

Hyginus. cxl

Pius. cxliij

Anice. clv

Soter. clxix

Eleutherius. clxxvij

Victor. cxciij

Zephe. ccij

Callistus. ccix

Vrba. ccxxv

Pont. ccxxxv

Antherus. ccxxxix

ANTHROPOLOGIA

- no: sedit annos III. mensem I. D. II. Statuit utilitatis aut necessitatis gratia, episcopos consentiente Pontifice ad alios Præsulatus posse transferri, primusque instituit uti res martyrum à Notarijs conscriberentur. **FABIANVS** Romanus martyr sub Decio sedit annos xiiij. menses xi. D. xi. sepultus in cœmiterio Callisti. Vetuit ne quis consanguineam usque ad quintam sobolem in matrimonium duceret. Vtque Christianus omnis ter in anno Eucharistiam sumeret. Insuper ut quotannis Chrisma instauraretur uetere combusto.
- Fabia. cxxli** **CORNELIVS** Romanus martyr sub Decio sedit annos II. menses II. D. IIII. Inter uiros doctrina claros memoratur. Quippe qui ad Cyprianum familiarem suum multosque alios, plures de rebus fidei conscripsit epistolas. Actus in exilium Centumcellas à Decio est.
- Cornel. ccl** **LUCINA** uirgo sanctissima, è Catathumbis Apostolorum corpora: alterius quidem uia Ostiensi ubi necatus fuit, in prædium ipsius Lucinae: Alterius uero Petri ubi & supplicium tulit, in Vaticanum transtulit. Tandem plumbatis (genus hoc supplicij) cæsus, dum ad mortem traheretur, bona ecclesie Stephano commisit Archidiacono. Eius corpus
- Lucina uirgo** **LUCINA** prædicta noctu sepelijt in prædio suo, haud procul à cœmiterio Callisti. **LVCIVS** Romanus martyr sedit menses duos, dies decem. Sepultus in uia Appia: primum in exilium à Volusiano Imperatore missus. Instituit, ut Diaconi duo, presbyteri tres, semper Episcopum comitarentur, ueluti uitæ testes. **STEPHANVS** Romanus martyr sub Valeriano sedit annos tres, menses duos. Sepultus in cœmiterio Callisti. Hic sententiam Cornelij Pontificis probauit: ut uidelicet desertores fidei, postea pœnitentes, baptismo non iterarentur, quæ sanè quæstio plures agitabat. **XYSTVS** secundus Atheniensis martyr sub Galieno. Sedit annos duos, menses nouem. D. III. Sepultus in cœmiterio Prætextati uia Tyburtina. Dum ad supplicium traheretur, Laurentio Leuitæ thesaurum dispensandum tradidit. **DIONYSIVS**, cuius origo à Damaso ignoratur, martyr sub Claudio secundo, sepultus in cœmiterio Callisti. Instituit ne infans uel hæreticus accusare posset. Tèpla, Cœmiteria, ac paræcos presbyteris diuisit. **FELIX** martyr sub Claudio secundo: sedit annos quatuor, menses tres. D. xv. sepultus in cœmiterio Callisti. Instituit templorum consecrationes, quodque nisi in loco sacro à presbyteris non sacrificaretur. **EVTICHIANVS** Lunensis martyr sub Aureliano. Instituit ut accusatio coram iudice scripto fieret: sedit annos VIII. menses decem, ut nonnullis annum tantum. **CAIUS** Delmata sub Diocletiano martyr: sedit annos decem, menses quatuor, sepultus in cœmiterio Callisti. Eusebius hunc quindecim annos sedisse scribit. Instituit ordinationes, Lectorem, Exorcistam, Acolytum, Diaconum, presbyterum, Episcopum: præterea ut clericus ad iudicium profanum accersiri non possit. **MARCELLINVS** Romanus martyr sub Diocletiano sedit annos nouem, menses quatuor. D. vi. Sepultus in uia Salaria in cœmiterio Priscillæ. Hic metu perterritus, Deos primum adorauit. Deinde in concilio Præsulum Sinuessæ publice sese multandum tradidit, ac ob admissum facinus se insepultum dimitti mandauit: deinde è uestigio ad supplicium reuersus est. Hoc tempore Damasus, & item Eusebius testantur ad septemdecim Christianorum millia diebus tantum triginta per diuersas prouincias adstricta supplicijs, præter eos qui ad metalla & arenam, effosio altero oculo & crure suffractio damnati fuerant. **MARCELLVS** Romanus martyr sub Diocletiano sedit annos quinque, menses sex. Dies XXI. Sepultus in cœmiterio Priscillæ, quæ ut illud construeret, ab eo fuerat impulsus uia Salaria. Titulos in urbe uiginti quinque, sicuti dicecesis, id est gubernationes ad baptismi commoditatem. Cæterum relegatus quanquam in pedore & arumnis ageret, nunquam tamen aut ieiunia, aut preces, curam ue fidelium intermisit. Hoc tempore Lucina uirgo moriens ecclesiam hæredem reliquit. Fuere item martyres sub Diocletiano, Erasmus Campanus præsul qui Formijs iacet. Blasius Sebastæ urbis Armeniæ præsul. Vitus puer Siculus cum Modesto & Crescentia nutritoribus. Sebastianus Narbonensis primæ cohortis princeps. Georgius Cappadox miles, qui draconem in Africa exercitum uastantem solus interfecit. Eius meminit cum laude Ambrosius: caput autem repositum Venetijs translatum. **EUSEBIVS** Græcus martyr sub Maxentio, sedit annos duos, M. VI. D. XXV. sepultus in cœmiterio Callisti. Huius tẽpore Crucem inuentã ab Helena memorat magna historiae discrepãtia. **MILCIADES** Afer martyr sub Maximiano sedit an. iij. M. viij. D. ix. Sepultus in cœmiterio Callisti. Instituit, ne in die dominico, aut v. feria ieiunaretur, quod hos dies pagani quasi sacros colerent. Hoc tẽpore fuere martyres Dorothea & Sophronia.

& Sophronia. Syluester Romanus sedit annos XXI , sepultus in cœmiterio Priscilla. Instituit ut Chrisma tantum episcopi consecrarent ac baptizatum confirmarent, occasione mortis etiam presbyteri: habitauit apud Soracte uicinum urbi montem. Constantinum falso baptizasse dicitur, cum Hieronymus adseueret eum ab episcopo Nicomedienſi Arrianae sectae prope Nicomediam in extremo uitae baptizatum, ut in Constantino latius dicā. Marcus Romanus Constantino Imperatore, sedit annos II . Menses viij. Julius Romanus Constantino Imperat. sedit annos XV . Menses iij. sepultus in cœmiterio Calpodij, uia Aurelia. Extruxit tria cœmiteria in totidem uijs, Flaminia, Aurelia, Portuensi: basilicas duas, alteram iuxta forum Rom. Trans Tyberim alteram, Instituit & Notarios à quibus res Christianorum describerentur. Primam Niceae synodum celebrauit episcoporum CCCVIII . contra Arrium, iubente Imperatore. Liberius Romanus Constantio Imperat. sedit annos xvi . Menses vii. dies ij. Hic primum à Constantio tanquam orthodoxus in exilium actus: uerum minime in officio durauit, in Arriana & ipse sectam collapsus. Quapropter eo uiuo & absente Felix surrogatur. Felix II. Romanus Constantio Imperat. interficitur Liberij seditio ne tanquam orthodoxus: sepultus in basilica quam aedificauit uia Aurelia secundo ab urbe lapide, sedit annum M. IIII . Damasus Hispanus sedit an. xviii . Menses ij. dies x. Hoc tempore Vrsinum quendam factiosi elegerunt, ortoq; tumultu in basilica qua Sicini appellatur, multi mortales ex utraq; parte interfecti fuere. Quae res uitio data Christianis ab Amiano Marcellino est. Damasus basilicam diuo Laurentio prope Theatru Pompeij aedificauit, muneribusq; ornauit. Instituit in sine Psalmoru, Gloria patri. Floruere sub eo praecleara religionis lumina, Hieronymus, Ambrosius, Augustinus. Sub hoc item secundum concilium Constantinopoli celebratum contra Macedonium, episcoporu CL . Siricius Rom. sedit an. xv . Mens. x . dies xxv . Instituit ut bigamus ad officium sacerdotis non admitteretur. Sepultus in cœmiterio Priscilla. Anastasius Romanus Honorio & Arcadio Imp. sedit an. III . dies x . sepultus ad Vrsinum pileatum. Instituit ne debiles membris ac manci sacris adscriberetur. Et ut Euangelium in templis stando audiretur. Innocentius Albanus sedit an. xv . sepultus ad Vrsinum pileatū. Instituit ut in solennibus sacrificijs pax populo daretur, ut sabbatis ieiunium celebraretur. Arcadiū principem sacris interdixit, quod Ioannē Chrysoſtomū expelli à Constantinopoli permisisset. Cataphrygarū sectam damnauit. Basilicā S. Geruasij & Protasij dedicauit. Sozimus Graecus Honorio & Arcadio Imp. sedit annū & mensē, dies viij. sepultus iuxta corpus diui Laurētij uia Tyburtina. Instituit ut cereus sabbato sancto benedicere tur. Bonifacius Romanus, sedit an. III . Men. iij. dies viij. Honorio Impe. Instituit ne minor annis XXX . presbyter ordinaretur. Huius tempore orta seditio, alter Eulalius nomine electus est Pontifex. Ambo in exiliū ab Honorio pelluntur. Sed Bonifacius breui tempore reuertitur. Coelestinus Campanus Theodosio iuniore Imp. sedit an. viii . Men. x . dies xvi . Basilicam Iuliam dedicauit. Madauit ut omnes sacerdotes nossent sacros Canones. Hoc tempore tertia Synodus CC . episcoporu apud Ephesum celebrata, ubi Nestorius damnatus. Templumq; diuae Sabinæ dedicatū ab Petro quodā Illyrico, uti carmina in eo adhuc in pariete demonstrat. Xystus III. Rom. sedit an. viii . dies xi . Valentiniano II. Imp. basilicam diuae genitricis ad Macellum Liuia, qua ad praesepe dicta est: deinde S. Maria maior miraculo natus, impensa Ioannis Patricij extructā dedicauit, ut prima templi facies pictura ostēdit. Hic à Basilio presbytero accusatus, calumniam in concilio episcoporum discussit, ex quo Bassus à Valentiniano in exiliū pulsus est. Leo Tuscus Martiano & Leone primo Imp. sedit annos XXI . Men. i . dies xij . Inter uiros doctrina, eloquio, ac sanctitate praecipuos connumeratur. Epistolas, sermones plurimos reliquit. Attilae Hunnorū regi occurrens ad amnem Ticinum furorem eius sola oratione compressit. Concilium quartum Chalcedonense celebrauit, in quo Nestorius damnatus. Hilarius Sardus Leone primo imperante, sedit annos vii . Men. iij. dies x . Sepultus in cœmiterio S. Laurentij. Instituit ne Pontifices sibi deinceps successorē deligerent. Scripsit epistolas tris synodos confirmantes, Nicenā, Ephesinam, & Chalcedonensem. In baptismo Constantinianae basilicae tria addidit sacella, Ioannis Baptistae, Euangelistae, & S. Crucis. Simplicius Tyburs Leone II. & Zenone Imp. sedit an. xv . M. i. d. viij. Stephani basilicam in Coelio monte dedicauit. Item Andreae apostoli haud procul à S. Maria ad praesepe, ubi adhuc uestigia uidetur, & carmina inscripta leguntur. Sanctae quoq; Vibianae ad palatiū Lucinianū. Instituit praeterea ne quis inuitus episcopus deligeretur. Et ne quis clericus possessionem

ANTHROPOLOGIA

- Felix III** sessionem sacerdotij ab homine extru sacra acciperet, **Felix III**. Romanus è regione Fascio
ccccxxxiiij la regnate in Italia Theodorico: sepultus in basilica Pauli, sedit an. **VIII**. Men. xi. dies xvij.
- Gelasius** Instituit ut templa à solis Præsulibus consecrarentur. **Gelasius Afer** Theodorico regnante,
 sedit annos **III**. Men. viij. Constituit ut clericorum ordinationes quater in anno tantum fie
 rent, dieq; sabbati. Vir sanè doctus est habitus, multaq; contra Manicheos cōscripsit, eorūq;
 libros cremauit, hymnos plurimos qui in templis canerētur ad imitationē S. Ambrosij edi
 dit. **Anastasius II**. Romanus Theodorico regnante, sedit annos **II**, uir parum secunda fa
 ma, ut qui Acacium hæreticum quem primo expulit, ab exilio reuocare tentauit. Quare ulto
 re deo dum in secessu uentrem soluit, subito occubuit teste Gratiano. **Symmachus Sardus**
ccccxcij Theodorico regnante, sedit annos **xv**. Men. vi. dies xxv. Multa passus traditur, dum Lau
 rentium quendam primo alij deligunt: dein Petrum episcopum Altinum fauente Theodo
 rico, omnia tandē superauit in Synodo sese excusans eiectis inimicis. Constituit ne quis cle
 ricus cū muliere nisi sanguine cōiuncta habitaret. Plura insuper templa ædificauit, primum
 Andreae prope Petri basilicam: deinde Agathæ in fundo Lardario, diuī Pancratij, Syluestri
 quoq; & Martini iuxta Traiani Thermas. Apud in basilica Pauli renouauit, habitacula
 casulasq; pauperibus prope Petri & Pauli basilicas extruxit, eosq; cōtinuo sustentauit. Sed
 & episcopos aliosq; in exilijs agentes opibus iuuit. **Ormisdas Frusinonius** Theoderico re
 gnante & Iustino seniore Imp. sedit annos **IX**. dies xvij. sepultus in basilica Petri. Synodū
 prouincialem hortante Theoderico apud urbem habuit, ubi multa utilia cōstituit. **Ioannes**
Tuscanus sedit annos **II**. Men. viij. Theoderico regnate, à quo in carcerem Rauennæ cōiectus
 pedore occubuit, relatus Romam in basilica Petri sepultus, catalogoq; martyru adscriptus.
 Causa fuit quod missus à Theoderico ad Iustinū ut Arrianos restitueret, minime placita re
 tulit. Cōstituit inter alia ut spoliatus ante omnia restitueretur. **Felix IIII**. Samius Iustiniano
D. xxiiij Imp. sedit annos **IIII**. Men. ij. dies xij. Templum Cosmæ & Damiani apud Romanū forū,
 quod carmē adhuc in eo scriptū indicat, ædificauit, Saturnini basilicam uia Salaria restituit,
Bonifacius II Quodq; morientes ungerentur instituit. **Bonifacius II**. Rom. Iustiniano Imp. sedit annos ij.
Ioannes ij Men. iij. sepultus in basilica Petri. **Ioannes II**. Rom. sedit an. ij. Men. iij. sepultus in basilica
Agapitus Petri. **Agapitus Romanus** Iustiniano Imp. sedit annum. Missus à Theodato rege Gotho
D. xxxiiij rum ad Iustinianum orator de excusanda morte Amalasantæ cuius author fuerat, cōciliato
 Imperatore ab eodem de Eutythiana secta tentatus constantissime renuendo effecit, ut Im
 perator ipse ad sanitatem rediret, Anthemiumq; eius authorē mali Præsulem Constantino
 politanum in exilium pelleret. **Agapitus Constantinopolis** paulo post mortuus, & in urbem
Syluerius relatus, ac in basilica Petri sepultus est. **Syluerius Campanus** Iustiniano Imp. sedit annum,
 Menses v. dies xij. uir sanctus ac ferè martyr, calumniam passus apud Bellisarium, accusan
 te **Vigilio** diacono & **Theodora** Iustiniani ac **Antonina** Bellisarij uxoribus instigantibus,
 coactus Pontificatu se abdicare & in insula Pontia in exilio mori, quod **Anthemium** episco
Vigilius pum reducere ab exilio noluerit. **Vigilius Romanus** Iustiniano Imperat. sedit an. **xvii**.
D. lv Menses vi. dies xxvij. Hic suffectus in locum Syluerij, fauentibus Theodato rege & Theo
 dora, ex eadem causa qua & ille plectitur, dum cōtra conuentum inter eos **Anthemium** epi
 scopum hæreticum ab exilio reducere recusat. Itaq; Constantinopolim uocatus uarijs cōtu
 melijs, uerberibusq; adfectus fuit, in quibus & extinctus ueterē culpam optimo fine pensa
 uit, relatus in urbem & apud sanctū Marcellum uia Salaria sepultus. Ab hoc item quinta Sy
Cōciliū v nodus Cōstantinopoli celebrata, ubi cōtra Theodorū Coriariū constitutū, ut **Maria** **θεοτόκος**
Deotokos τὸ θεῶν, id est, dei mater appellaret. Anno. d. lx. **Pelagius Rom.** Iustiniano Imp. sedit an. **XI**.
Pelagius dies xix. Constituit ut Clerici vij. horas Canonicas quotidie obiret. Quodq; quadragesimæ
D. liij tempore hora ix. posset presbyter sacrificare: sepultus in basilica Petri. **Ioannes III**. Rom. Iu
Ioan. iij stino iuniore Im. sedit an. **XII**. Men. vij. di. xxvi. **Narfeti** eunucho amicissimus fuit, eiq; con
D. lxxij sulatum impetrauit. Ædem apostolorū **Philippi** & **Iacobi** à **Vigilio** inchoatā absoluit. Bene
Benedict. dictus **Romanus Maurício** Imper. sedit annos **IIII**. Men. dies xxvij. **Pelagius II**. Roma
Pelagi. ij nus **Maurício** Imper. sedit annos **X**. Men. ij. dies x. Statim renunciatus Pontifex misit **Gre**
D. lxxxij gorium qui ei postea successit, tūc diaconum, ad **Mauriciū** Constantinopolim sese excusa
 tum, quamobrem eius consensum ob rerum turbationem nō expectasset. Basilicam **Lauren**
Gregori. tij martyris extruxit. **Gregorius Rom.** **Maurício** Imp. sedit annos **XIII**. Men. vi. di. x. sepul
Dxcij. tus in basilica Petri sub ara diuī **Andreae**. Huius paulo altius uita recensenda. Hic **Gordiano**
 senatore

senatore natus, quod doctrinae religionique aptus uideretur puer, ac disciplinis liberalibus im-
 burus esset, diaconus ordinatur. Sex in Sicilia cenobia sua impensa aedificauit, domumque pa-
 ternam Romae prope Septizonium, templum diuo Andreae dicauit. Missus dein Constantino
 polim a Pelagio excusatum quod decreto Caesaris non expectato propter tumultum necessa-
 rio sumpsit officium, simul & rogatum auxilia contra Longobardos, quae sane omnia facundia,
 modestiaque fretus obtinuit. Multis uero post annis quibus habitu monachi deo seruebat,
 Pontifex renunciatus est uestigio ad Imperatorem mittit rogatum, ut electionem minime ratam ha-
 beret. At ille contra mandauit, gratias agens clero populoque Romae quod talem uirum delegissent.
 Itaque Gregorius sumpta prouincia, dies noctesque nunc scribendo aut orando agebat. Cerimo-
 nijs quibus nunc utuntur in templis, modumque chori & psalmodiae primus instituit. Agiul-
 phum Longobardorum regem ex Arriano orthodoxum fecit persuasione Teudelindae uxoris,
 cui Gregorius Dialogorum libros dicauit. Mauricio principi clericos ad militiam cogenti, & rur-
 sus Patriarchae Constantinopolitano Oecumeneum se dicenti acriter restitit, dicitur quod Pe-
 tro Romano Pontifici tradita fuissent claues, meminisseque debere humilitatis generis sui, quod
 dei benignitate ex Notario Comes excubitorum, & ex comite Caesar, ex Caesare Imperator
 esset factus. Pestem maximam Romae supplicationibus precibusque, quas rogationes uocant, fa-
 ctis, omni aetate, ordine, sexu, interuenientibus sedauit: placatum deum angelus illi arci Roma-
 nae praesidens gladium cruentum in uaginam condens indicauit. Fertur & praecipuas Romae sta-
 tuas, & quicquid erat mirandi operis in Tyberim praecipitari iussisse, ne mortales a religione
 nuper instituta sua specie distraherent. Quod mihi sane uerisimile uideatur. Scripsit libros Mo-
 raliu[m], in lob, Homiliasque, quas nonnulli ceteris doctorum scriptis in eo genere praefereunt: li-
 bros etiam tris Dialogorum, alias item in prophetas ac sacros libros enarrationes, imitatus ante
 omnes Augustinum, ut ipsius scripta plane fatetur, sermone dulci, parique praecipuis quae tradi-
 dit caractere, numerisque semper idem & antithetis frequens. Sabinianus cuius patria ignoratur
 Phoca Imp. sedit annu[m], Men. v. dies ix. Horas diei sono tintinnabulorum distinxit. Gregorij
 iam defuncti laudibus obtrechtauit, quod ecclesiae patrimonium popularis gratiae causa dissipauerat.
 Bonifacius III. Ro. sedit Men. viij. di. xxvij. sepultus in basil. Petri. Bonifacius IIII, e Va-
 leria Marforu[m] urbe, Phoca Im. a quo & Pantheon impetrauit, ut diuae Genitrici omnibusque
 sanctis dedicaretur, sedit annos v i, Men. viij. dies xij. Domum suam cenobium fecit, possessio-
 nibus etiam paternis ei concessis. Deus dedit Rom. Heraclio Imp. sedit an. IIII, sepultus in basili-
 ca Petri, uir optimus, deoque acceptus ex eo signo putatur, quod quendam obuium pauperem ele-
 phantiae morbo correptum, solo osculo sanauit. Fuit enim ea tempestate quaedam elephantia
 seu scabies, nouum genus impetiginis, quae toto corpore diffusa homines uix dignoscendos red-
 debat. Quae rursus nostra aetate, an. M. C. C. C. X. C. V. I. coepit in omni fere Europa nullo re-
 medio. Bonifacius v. Capanus Heraclio Imp. sedit an. v. dies x. uir laudatissimus, instituit
 ut ad templa confugientes salui essent. Honorius Capanus Heraclio Imp. sedit an. xij. Men. x.
 dies xvij. sepultus in basilica Petri, quam tegulis aeneis est templo Romuli ablatis operuit. Agne-
 tis uia Nomentana, ut carmen indicat, Pancratij quoque uia Aurelia templa restituit aliaque a fun-
 dametis extruxit, ut Anastasij ad aquas Salinas, S. Quatuor Coronatoru[m], Ciriaci uia Ostien-
 similiario septimo. Seuerini Tybure. Hoc tempore Mahumethes caput extulit. Seuerinus
 Romanus Heraclio Imp. sedit annu[m]: sepultus in basilica Petri. Ioannes IIII. Delmata Hera-
 clio Imp. sedit annu[m]. Men. viij. dies ix. sepultus in Basilica Petri. Theodorus Graecus Heraclio
 Imp. sedit an. v i. Men. v. di. xvij. sepultus in basil. Petri. Martinus Tudertinus Constantino
 IIII. Imp. sedit an. v i. Men. i. di. xxv. Hic multa passus Imperatoris iussu, quod Pyrrhum, Sergium,
 Paulum patriarchas Constantinopolitanos haereticos iudicauerat. Missi itaque prius Olympius
 frustra, deinde Theodorus Exarchi ad eum capiendum fuere: iniecta collo catena specie saluta-
 tionis a Theodoro mittitur Constantinopolim: inde a Constantino in exilium Chersonam pul-
 sus, ibique extinctus inter sanctos colitur. Eugenius Rom. Constantino IIII. Imper. sedit an. II.
 Men. ix. Statuit Gratiano etiam teste, ut episcopi carcerem haberent ad plectenda clericorum de-
 licta. Vitellianus Signinus Constantino IIII. Imp. sedit an. x IIII. Men. vi. Cantum & Naula
 quae organa appellat in templis instituit. Adeodatus Rom. sedit an. IIII. Men. ij. dies v. prius
 monachus in cenobio S. Erasmi in Caelio monte, quod postea sumptuosius auxit. Donus
 Ro. sedit an. IIII. Strauit marmore atrium basil. Petri, quod Paradisum appellat. Apostolorum
 uia Ostiensis, & Euphemiae templa restituit. Boeotianum cenobium Romanis incolendum tradidit.
 Fama

Sabinianus

Bonifac. IIII

Bonifac. IIII

Deus dedit

Dxcv

Bonifacius v

Honorius

Dcxxxij

Seuerinus

Ioannes iiij

Theodorus

Martinus

Dcxlvi

Eugenius

Vitellianus

Dcliiij

Adeodatus

Donus

ANTHROPOLOGIA

Fama quoque sanctitatis eius permota Rauennas ecclesia quae Aliocephalis appellata est, cōsentiente Theodoro eius Praefule, Romano se Pontifici subdidit. Agatho Siculus Constantino IIII. Imp. Sedit annos ij. Men. vi. dies xxv. Sextā Synodū contra Monothelitas Constantinopoli celebravit. Tanta alioquin sanctitate ut obuiū quendam leprosum osculo liberauerit. Leo II. Siculus sedit Men. x. Instituit quotidie baptismū fieri necessitate urgente, praeterea pacis osculū in templis. Benedictus II. Romanus sedit annos x. dies xij. Ea fuit auctoritate simul & sanctitate, ut Cōstantinus IIII. eius causa decreuerit, ut deinceps Rom. Pontifex absque cōsensu Imperatoris, aut Exarchi, populo praesset. Quod postea nō diu fuit obseruatum. Praeterea S. Laurentij in Lucina, & Valentini martyris templa restituit. Ioannes V. Antiochenus Iustiano II. Imp. sedit annū, di. x. Apud Lateranū à tribus episcopis, Ostiensis, Portuensis, & Veliterno se cōsecrari iussit. Quē ritum postea successores seruauere. Conon Thrax sedit Men. x. dies iij. Sergius Antiochenus sedit an. x. IIII. Men. ix. dies xiiii. Iustiano II. Imp. Sub quo multa passus est quod cōcilium contra Monothelitas cōprobaret. Misus Zacharias Protospatharius qui eum caperet, fauēte pop. Rom. Pontifici, parum abfuit quin interficeretur. Eius nominis sanctitate permoti Saxones Christiani tunc primum facti sunt. Ioan. V. I. Graecus, Iustiano II. Imp. sedit annos III. Men. iij. Martyr ut putat: sub quo autē passus aut quamobrem, nō satis constat: sepultus in cōemiterio Callisti, ut etiā existimatur. Ioannes V. II. Graecus, sedit an. x. I. Men. viij. dies xvij. Sisinus siue Sofinus natione Syrus, sedit dies xx. sepultus in basilica Petri. Cōstantinus Syrus, sedit an. v. II. dies xv. sepultus in basilica Petri. Et honore praecipuo apud Iustinianū II. fuit, à quo aduersus Constantinopolim, Nicomediae obuiū eum habuit, qui ueniam praeteritorum ab eo suppliciter petijt. Gregorius II. Rom. Leone III. Imp. sedit an. x. v. Men. ix. dies x. passus multa sub eodem quod imagines tollere noluerit. Paternam domū cōnobiū S. Agathae consecrauit, moenia urbis ex parte restituit. Greg. III. Syrus, sedit an. x. Men. viij. dies xxi. Leone IIII. Imp. Quē ob sublatas imagines, de Synodi celebratae sentētia sacris interdixit. Ex quo obsidente Limprando Longobardorū rege Romā, ad auxiliū Caroli Martelli confugit: ille sola legatione cōpatrem (ut uulgo nūc uocāt) suum ab incepto amouit. Multa templa restituit. Tectū inter alia S. Chrysogoni, ubi & monachos collocauit fundisque ditauit. Zacharias Graecus Pipino regnante, sedit an. x. Men. iij. sepultus in basilica Petri. Dialogū Gregorij in Graecū uertit sermonē. Porticum Lateranensē basilicae extruxit. Limprandū ducem Spoletinū urbem uexantē cū frustra legatione rogasset, ipse demū castra petens aspectus reuerentia remouit. Pipinū Caroli Magni patrē & maiore domus, Franciae regem cōstituit. Stephanus II. Rom. Pipino regnante, sedit an. v. Men. i. Hic Roma obsessa ab Aistulpho, prius ad deū templaque cōfugit, Iustrata cum apostolorū caluarijs ac supplicationibus urbe. Deinde à Cōstantino V. I. Imp. cum frustra auxilia expectasset, ad Pipinum mittit rogatū uti subueniret. Ille ad se iussū uenire magno excepit honore, Carolo filio centū millibus passuū obuiam misso. Reuertens breui post tempore sublati inimicis, moritur in urbe, ac in Petri basilica tumulatur. Paulus Romanus, Pipino regnante, sedit annos x. Men. x. Moritur in basilica Pauli. Delatus in Vaticanū. Vir mira in pauperes pietate: ipse solitus obire Xenodochia & carceres, miseros, & praesentia, & re iuuabat. Stephanus III. Siculus Pipino regnante, sedit an. iij. Men. v. dies xxvij. Concilium Lateranense celebravit, ubi Cōstantinum Pseudopontificem damnauit. Instituitque uti imagines restituerentur contra conciliū Constantinopolitanū, aliaque cōplura utilia. Quibus peractis supplicationes egit à Laterano ad Petri basilicam nudis pedibus. Hadrianus Rom. Carolo regnante. Quē uocatū ad liberandū ab obsidione Desyderij Romā, in gradibus basilicae Petri honorifice excepit. Cui obuiā processerant tria milia Iudicū. Sic em bibliothecarius & recētiore historici, uiros Senatores ac claros appellāt. Aqueductus plurimos urbis restituit: strauit marmoribus atrium basilicae Pauli. Instituit in atrio Lateranensi quotidie centū pauperes alerent, sedit an. x. x. III. Men. x. dies xvij. Leo III. Ro. Carolo Magno regnante, sedit an. x. x. Men. x. di. ix. uir doctrina, bonitateque praestans. Dū supplicationes agit à Greg. institutas, apud aedē Syluestri captus, Pascalis Primicerij & Cāpuli presbyteri fraudibus, ac ferē ad mortē cāsus in cōnobiū S. Erasmi relegat. Inde cubicularij sui arte, clam in Vaticanū, inde ad ducē Spoletinū, postremo in Galliā ad Carolū cōfugit, q̄ honorifice exceptus pauloque post remissus est. Mox Carolo Romā adueniente, in basi. Petri iureiurādo adfirmavit se innocentiū esse. Quare absolutus corā populo, & de accusatorib⁹ pcena sumpta est, Carolus ob eius egregia

egregia merita Imperator factus. Stephanus IIII. Romanus, Ludouico Pio Imp. sedit an. Stephanus iiij
 nos III. Men. vii. Satim ad Ludouicū in Galliam proficiscitur ignota de causa, concurrente
 magna mortalium frequētia spectatū. Reuertens secum crucē auream Petri Basilicæ à rege
 dono datā uexit: sepultus in eadē basilica. Pascalis Romanus Ludouico Pio Imp. sedit an. Pascalis
 VII. Men. iij. dies xvij Excusauit sese apud Imperatorem, quod in Pontificatu ineundo eius Dcccxx
 cōsensum nō expectasset, quē ille non solum ratū habuit, sed & liberam episcoporū deligen
 dorum potestate summis Pōtificibus tradidit: cum antea ea de re cōsulerentur Imperatores
 ex priuilegio ab Hadriano Carolo concessō, uti refert bibliothecarius. Pascalis ædem Praxe
 dis extruxit iuxta ueterē. Templaq; Cæciliæ ac S. Mariæ ad præsepe restituit: sepultus in ba
 filica Petri. Eugenius II. Ro. Ludouico Pio Imp. sedit an. IIII. uir optimus existimatus. Va
 lentinus Romanus, nondū presbyter ob merita Pontifex renūciatus. Die xl. decessit. Grego
 rius IIII. Rom. Ludouico Pio Imper. non prius Pontificatū inijt, q̄ Imperatoris consensum
 per legatos expectasset. Cuius etiā hortatu celebritatē omnium sanctorū instituit. Corpus
 diuī Gregorij ubi nunc iacet trāstulit, sedit an. v. I. Sergius II. Rom. Lotario Imp. sedit an. II.
 Men. iij. Hic os porci prius appellatus, nomine ob turpitudinē mutato initiū dedit mutan
 dorum nominū successoribus. Vir fuit frugi, Ludouici filios ad concordia reduxit, Imperio
 Lotario adiudicato. Cuius filius Ludouicus Romam ueniens, magna prius strage facta, tan
 dem honoribus excipitur, à Pontifice perductus manu ad Petri Basilicæ ualuas, interroga
 tusq; ante templi ingressum adfirmavit se cū pace uenisse. Leo IIII. Ludouico II. Imp. sedit Leo iiij
 an. viij. Men. iij. dies vi. sepultus in basilica Petri. Hoc tempore Saraceni in Vaticanum usq; Dcccxlviij
 uenere, incēsisq; Petri Basilicæ foribus à pop. Rom. repressi Ostiam sese receperē. Quō Leo
 cum exercitu se cōferens, orationeq; facta, Deus cuius dextra pauci magnam hostiū multi
 tudinem fugauerunt: reuersusq; Vaticanū v. annorū spatio mœnibus cinxit. Ciuitatemq;
 Leoninam appellauit, ac Corsis à Saracenis expulsis inhabitanda dedit. In cuius portis sup
 plicia ad deū uerba iussit inscribi. Fores incensas basilicæ ex argento restituit, turrimq; quam
 nunc in Vaticano cernimus excitauit. Templum S. Mariæ nouæ extruxit. Crucem quā Ca
 rolus olim Lateranensi basilicæ dono dederat: furto gemmis spoliatā rursus exornauit. Basili
 scum perniciosum serpentis genus, qui halitu multos mortales necauerat, è fornice S. Lucie
 in Orpheæ fuis ante deum precibus expulit. Irruptionis huius Saracenorū memoriā testa
 tur inscriptio marmoris, quæ adhuc extat apud ædem Michaelis in Vaticano. Ioannes Sco
 tus alter à religioso, hoc tempore utraq; lingua doctus dicitur fuisse, qui iussu Caroli regis Dio
 nysij hierarchiam cōuertit. Ioannes V. Anglicus, quē dissimulato uiri habitu dicunt fœmi
 nam alioquin doctissimam fuisse, deprehensamq; in uia apud S. Clementē quando peperit.
 Benedictus III. Romanus, sedit an. II. Men. vi. dies ix. sepultus pro foribus basilicæ Petri,
 uir imprimis bonus ac planè religiosus, ut qui flens ac penè inuitus Pontifex declaratus, tri
 duo statim ieiunijs supplicijsq; uacaret. Nicolaus Romanus Ludouico II. Imper. Qui Ro
 mæ tunc erat magnaq; inter eos amicitia intercessit. Regem Bulgarorū cum tota prouincia
 ad religionem deduxit, episcopis ab eos missis. Multaq; utilia cōstituit, inter quæ nequis con
 cubinam habētī presbytero ac sacrificanti interesset, ut testatur Gratianus. Ad hūc Michael
 Theophili legatos salutatum cum muneribus misit. Sedit annos IX. Menses ij. dies. xx. Ha
 drianus II. Romanus Ludouico II. Imper. sedit annos v. Men. ix. uir optimus pro quo Lu
 douicus absens per legatos gratias egit populo Romano. Ioannes viij. tris è successione
 Imperatores diademate redimiuit, ut in historia Gallorum satis ostendi, Carolum II. Ludo.
 III. & Carolum III. ex quibus Ludouicum etiam Romanis inuitis, ob quam rem in uincu
 la cōiectus, deinde elapsus in Gallia aufugit, redijt post annū. Præterea uitā S. Gregorij qua
 tuor libris explicuit, sedit annos x. dies ij. Hoc tempore Saraceni Casinē se cœnobium uasta
 uerunt. Martinus II. Gallus, sedit annum, Men. v. Pontificatum malis artibus adeptus. Ha
 drianus III. Romanus, Carolo III. Imperat. sedit annum, Menses tres. Hic capta occasione
 per absentiam Caroli qui contra Normandos res gerebat, prius retulit ne in creando Ponti
 fice Imp. consensus expectaretur, teste Gratiano. Stephanus v. Rom. ex uia lata, sedit annos
 v. dies xi. Formosus episcopus Portuensis largitione Pontificatū adeptus. Bonifacius v. I.
 Tuscus sedit diebus xxv. Stephanus v. I. Romanus, Carolo III. Impera. sedit annum, Men.
 iij. Formosi cadauer erutū è sepulchro cōtumelijs adfici iussit, antiquum ob odiū. Romanus
 patria Romanus Carolo III. Imper. sedit Men. iij. Stephani acta infirmauit. Theodorus II.
 sedit

Stephanus iiij

Pascalis

Dcccxx

Eugeniusij

Valentinus

Gregor. iij

Dcccxxv

Sergius iij

Dcccxlvi

Leo iiij

Dcccxlviij

Io. Scotus

Ioannes vij

Dcccviij.

Benedictus iij

Nicolaus

Dcccxlviij

Hadrianus ij

Ioannes viij

Dcccclxxx.

Martinus ij

Hadrianus iij

Stephanus v

Formosus.

Dcccxciiij.

Bonifac. vi

Stephanus vi

Romanus

Theodo. ij

sedit

foemina

ANTHROPOLOGIA

Ioānes ix. sedit dies xxx. Formosi acta in integrū restituit. *Ioannes IX. Romanus,* sedit an. II. dies xv.
Benedictus Benedictus IIII. Ro. sedit an. III. men. iiij. *Leo V.* cuius patria ignoratur, sedit dies xl. *Chri-*
istophorus stophorus cuius etiam patria ignoratur, sedit men. viij. *Largitione* Pontificatū adeptus eijci
Leo V. tur, cœnobioq; addicitur. Nam & cœnobio solatia tunc miserorum erant, decoctorum refu-
Christophorus gium. *Sergius III.* Romanus, *Berengario primo Imp.* sedit annos viij. men. iiij. dies xvi. ob ue-
Sergius iiij teres iras Formosi cadauer iterum erutū in Tyberim proiecit. *Anastafius Romanus,* sedit
Deccevij. annos II. *Lando Rom.* sedit annum, men. v. *Ioannes X. Rom.* *Berengario Imper.* sedit an.
Anasta. iiij XIII. Men. xi. dies iiij. Hic unā cū *Alberico* *Hetruriæ* *Marchione* de *Saracenis,* qui diuer-
Lando sa Italia loca maxime in *Campania* occupauerant, triumphū *Romam* retulit. Veniens post
Ioannes X. hac in dissidium cum Pontifice, *Albericus* *Pannonios* in *Italiam* uocauit, qui & *Hetruriam*
Deccccxvij. & *Galliam* *Cisalpinam* uastauerant, Ipse demū *Pontifex* à *Romanis* captus *cervicali* in os
Anthropo cōiecto necatur. Hoc tempore *Anthropomorphitæ* fuerūt, deū humano corpore ponētes,
morphitæ quorum errorem *Fantinus* *Præsul* *Veronensis* disertissime redarguit. *Leo VI.* *Roma.* sedit
Leo VI. Men. viij. dies xv. *Stephanus VII.* *Rom.* sedit annos II. *Berengario III.* *Imper.* *Ioannes XI.*
Steph. viij *Romanus,* sedit annos iiij. Men. x. dies xv. *Leo VII.* *Roma.* sedit annos III. Men. vi. dies x.
Ioānes XI. nil memoria dignum gessit. *Stephanus VIII.* *Germanus,* sedit annos III. Men. iiij. dies xij.
Leo VII. *Martinus III.* *Rom.* sedit an. III. Men. vi. dies x. *Agapitus II.* *Roma.* *Berengario.* iiij. *Imper.*
Steph. viij contra quem *Othonem* è *Germania* uocauit, sedit an. IX. Men. vi. dies x. *Ioannes XII.* *Ro-*
Marti. iiij. ma è regione uia lata, uir sanè sceleratus. Quamobrem contra eum *Otho* uocatus à *Roma-*
Agapit. ij. nis, ille in ultionem è duobus *Cardinalibus* qui causa huius facti fuere, alteri manum, alteri
Ioan. xij. nasum abscidit. Coactus est tandem cum diademate redimere. Post hæc ab eodem admoni-
Decccclx. tus, ut à uitijs & infania resipisceret, minime paruit. Quare fugiens ob metum in latebris ex-
Benedi. v. tinctus est. Sedit an. IIII. Men. x. dies xv. *Benedictus V.* *Rom.* sedit Menses ij. dies v. *Otho-*
Leo viij. ne *Imperat.* Hic delectus à *Clero* & *po.* *Rom.* eo tempore quo *Ioannes* deiectus fuit, & *Leo*
Ioan. xij. *VIII.* ab *Othone* surrogatus. Quamobrem *Otho* hostiliter omnia inuadēs, *Romanos* per-
Decccclxij terrefecit, & uoti compos eos iureiurādo adegit, nihil immutatos. Relicto dein *Leone* *Be-*
Decarcho *nes* *neditum* secum in *Germaniam* duxit, ubi ille ex animi dolore decessit. *Leo VIII.* sedit an-
Bened. vi. num, Men. iiij. Cuius historiā in *Benedicto* supra enarrato cōmemorauī. *Ioānes XIII.* *Ro.*
Donus ij. *Othone* *Imper.* sedit an. V. Men. x. dies x. pulsus à *Romanis,* ab *Othone* deinde restitutus.
Bonifa. viij. Qui & *Decarchones* *Romanorum* propterea laqueo suspendit, & *urbis* *Præfectum* mul-
Decccclxxij. tis adfectum contumelijs in exilium misit. *Benedictus VI.* *Romanus* *Othone* *Imp.* sedit an-
Bene. viij. num, Men. vi. A *Cincio* potente ciue *Romano* in molem *Hadriani* coniectus ac fame mori
Ioan. xiiij. coactus est. *Donus II.* *Romanus* sedit annum, Men. vi. *Bonifacius VII.* sedit Men. vi. dies
Ioan. xv. xij. uir sacrilegus, qui bonorum conspiratione relinquere urbem coactus, omnia sacra precio
Ioānes xvi sa secum *Constantinopolim* fugiens abstulit, quibus diuenditis paulo post audacior factus
Decccclxxxij redijt. *Ioannem* *Diaconum* *Cardinalem* exoculauit. Ipse mox turpissime extinctus est. *Bene-*
Crescentius *dictus VII.* *Romanus* *Othone II.* *Imp.* sedit an. viij. Men. vi. *Ioannes XIII.* *Romanus,* ut
Gregori. v quidā dicūt *Papiensis,* tertio q̄ electus fuit mēse à *Romanis* in molem *Hadriani* cōiectus.
Electores Im- moriq; compulsus est. *Ioannes XV.* *Rom.* à *Clero* odium ob impietatē sustinuit, quartoq;
peratoris. decessit mēse. *Ioannes XV.* *Romanus* *Othone III.* *Imp.* cuius auxilium implorauit, pul-
sus à *Crescentio* *Cos.* *Romano* in *Hetruriam.* Quo timore perterritus *Crescētius* & *Ponti-*
ficem *reduxit,* & ad genua ei procumbens ueniam præteritorum petijt. Hic enim *Hadriani*
mole occupauerat, ex quo arx *Crescētij* dicebatur. Sedit *Ioan.* an. X. Men. vi. dies x. *Grego-*
rius V. *Saxo* genere, *Othonis III.* propinquus, pulsus à *Crescētio* *Cos.* *suffecto* *Pseudopon-*
tifice quodam *Ioanne,* ab ipso *Othone* restituitur, qui primo in arce *Crescentium* *Cos.* & *Io-*
annem obsedit. Illi spe ueniæ supplices ad *Imperatorem* adētes, alter in uia trucidatur, alter
Ioānes exoculatur. Hic instituit ut deinceps *Imperatores* *Romani* à sex *Germanis* uiris ad-
dito rege *Boemiæ* legerētur. Ii sunt *Coloniensis,* & *Magūtinus,* & *Treuerē.* *Præsules.* *Dux*
Saxonix. *Comes* *Palatinus.* *March.* *Brandeburgensis,* an. M. II. Sedit an. II. Men. viij. *Hu-*
ius *elogium* *sepulchri* cōditi apud aram diui *Gregorij* in basilica *Petri* uitam eius testans, le-
gitur hodie his uersibus barbaris. Hic quem claudit humus, oculis uultuq; decorū *Papa* fuit
Quintus nomine *Gregorius.* Ante tamē *Bruno* *Francorum* regia proles. *Filius* *Othonis* de
genitrice *Iudith.* *Lingua* *Theutonicus,* *Vuangia* doctus in urbe. Sed *Iuuenis* *Cathedrā* se-
dit *apostolicam.* Ad binos annos & menses circiter octo, Ter seno *Septembrio* commemo-
rante

rante dies, Pauperibus diues per singula sabbata uestes Diuisit numero cautus apostolico.
 Vfus Frācisca uulgari, & uoce Latina, Instituit populos eloquio triplici. Tertius Otho si-
 bi Petri commisit ouile, Cognatis manibus unctus in imperium. Exiit & postquam terre
 na uincula carnis, Æ quiuoci dextro substituit lateri. Decessit xii. calendas Martij. Ioan-
 nes xvii. Græcus, præsul Placentinus, quem supra dixi, à Crescentio per seditionē crea-
 tum, & ab Othone eiecctum, sedit menses x. Syluester ii. Gallicus, Othone iiii. impe-
 rante: sedit annos iiii. mensem i. dies x. Hic olim monachus Hispali artibus liberalibus
 eruditus, mox per largitionem sacerdotia, postremo pōtificatum adeptus, dæmonem ma-
 lum de uitæ longitudine consuluit: ille respondit, ut caueret Hierusalem. Imprudens Syl-
 uester in æde sanctæ crucis in Hierusalem dicta sacrificans, diem extremum adesse sensit.
 Falsus igitur delictum, publice iussit moriens, ut eius cadauer equis daretur trahendum,
 ubi demum illi conqueuissent ibi tumulari. Diuina igitur prouidentia ab basilicam Late-
 ranensem peruenere, ubi & sepultus. Ioannes xviii. ignobilis, sedit menses iiii. dies
 xx. Ioannes xix. Romanus, è regione Pontis, sedit annos iiii. menses iiii. Ser-
 gius iiii. Romanus, sedit annos ii. menses vi. uir sanè probus, Benedictus viii. Tu-
 sculanus, Henrico imperante, quem Romæ diademate redimiuit, sedit annos xi. men-
 sem i. dies xii. Ioannes xx. Romanus, Conradum imperatorem diademate redimiuit,
 sedit annos ix. dies ix. Declaratus nullis antea initiatus sacris. Vexatus insuper à Roma-
 nis, ab eodem Conrado defenditur. Deniq; eius uita magnopere laudatur. Benedictus ix.
 Tusculanus Benedicti viii. nepos, sedit annos x. menses iiii. dies xiiii. uir probro-
 sus & infamis. Quare à populo Romano pulsus Syluestro iiii. suffectio, deinde restitutus. Syl-
 uester iiii. Romanus expulso Benedicto per factionem surrogatus, tantū dies xxxix.
 Gregorius vi. Henrico ii. imperate, sedit annos ii. menses iii. in eo tumultu ac schismate
 creatus, quo Benedictus viii. fugatus est. Sed Henricus celebrata synodo, & Benedictum
 & Syluestrum, & Gregoriū coegit se pontificatibus abdicare, Clementemq; ii. fecit. Cle-
 mens ii. præsul Bambergēsis in synodo, uti supra diximus, factus Henrico ii. cogēte, quem
 postea diademate redimiuit, sedit menses ix. dies vii. Damasus ii. Bauarus natione, per
 uim nulloq; populi consensu pontificatū occupat, in quo uixit dies xxxiii. Leo ix. Ale-
 manus ab Henrico ii. imperat. Romam missus, petentibus Romanis, quibus ob uitia cleri
 quotidie peiores eligentis, necesse fuit ad imperatorem confugere. Huic igitur Romam ue-
 nienti Ildebrandus Soanensis qui postea Gregorius vii. fuit, sit obuiam, hominemq; hor-
 tatur, ut priuato habitu ueniret, electus ab eo qui potestatem eligendi non haberet. Cui cum
 uir iustissimus paruisset, iterum à clero eligitur. Ildebrandus ab eo cardinalis statim factus
 est. Huius igitur pontificis iustitia portento quodam ex leproso dicitur emicuisse, quem in
 lecto suo collocari mandauerat, nec mane postea uisum Christum putatū. Hic etiā ut scri-
 bit Pandulfus ostiarius Lateranensis, Normānos in Apuliam adcersiuit contra Græcos &
 Saracenos omnia contumaciter occupante: ipse quoq; eò simul adcessit. Hos tamen post-
 ea sæpe nocentes diuersi sensere pontifices. Leonis hoc factum quanquam ex animo pio
 sanctoq; uiro, nequaquam laudat archiepiscopus Florentiæ ex autoritate Ioannis de Co-
 lumna, dicentis minime eum facere oportuisse quod Petro prohibitum, Mitte gladium
 tuum in uaginam. Petrus etiā Damianus in quodam opusculo damnat clericos, qui pro-
 tuendo iure rerum externarum certant, aut bello interesse student. Nam & Gregorius ra-
 pinas iniuriasq; plures à Longobardis est passus: Ambrosius item ab Arrianis: uterq; sola
 patientia dimicauit. Simile Leonis factio, illud quoq; Urbani iiii. fuit, qui Carolum è Gal-
 lia cōtra Manfredum excitauit. Ambo, ut idem præsul ait, rem susceperere superuacaneam,
 cum externa Christus minime curare mādauerit: sedit annos v. menses ii. dies vi. Victor
 secundus, Bauarus natione, Henrico ii. imper. & consentiente synodum Florentiæ habuit,
 ubi multos præsules & largitionis & luxuriæ nomine notatos deiecit: sedit annos ii. men-
 ses iii. dies xiiii. Stephanus ix. natione Lotaringus, Casinensis abbas, Henrico tertio
 imperante: moritur mense vi. ibiq; sepultus. Huius opera Mediolanēsis ecclesia Roma-
 no pontifici obtemperauit, quæ annis cc. se subtraxerat. Benedictus x. Veliternus, sedit
 menses nouem, dies xx. per factionem quorundam nobilium factus, dissentiente clero,
 eijcitur: Velitrisq; unde erat, exulauit. Nicolaus ii. Sabaudiensis præsul Florentinus, Ge-
 rardus antea uocatus, abrogato Benedicto Senis creatur: uir morib; ac literatura probatis-
 simus.

Ioan. xvij

Syluester ij

M. iij

Ioan. xvij

Ioannes xix

Sergius iij

Benedict. viij

Ioā. xx. M. xx

Benedictus ix

Syluester ij

Gregorius vi

M. xl

Clemens ij

Damasus ij

Leo ix. M. lvi

Victor ij

Stephanus ix

M. Lvij

Benedictus x

Nicolaus ij

M. Lvij

- simus. Henricum III. diademate redimiuit. Robertum Guiscardi pontificis tributarium, regemq; Apuliae constituit. Demum concilio celebrato pontificum electionem ad cardinales tantum reduxit. Sedit annos tres. Alexander II. Mediolanensis, Henrico III. imperante: cuius auxilio Cadolus Parmensis electus, ad urbem hostiliter contendit. Captus demum, & in concilio Mantuae celebrato sese abdicans, ueniam publice petijt. Huic enim omnis ferè Transpadana & Cisalpina Gallia parebat, præter Matildem comitissam. Alexander his gestis Romam reuertens, in magna existimatione uixit. Sedit annos undecim, menses quinque, sepultus in basilica Lateranensi. Gregorius VII. Soanensis, Ildebrandus nomine, Henrico III. imperante, sedit annos undecim, mensem unum, dies tres. Hic præter omnes quod uir pius & Christianae religionis acerrimus defensor fuerit, labores pertulit magnos. Primum Cincius Stephani urbis praefecti filius, nocte dominici natalis in basilica sanctae Mariae ad praesepe sacrificantem adortus, ui corripit, atq; in turrim quandam Pario nis coniecit: unde & à populo Romano liberatus. Mox grauissimas cum Henrico inimicitias gessit, quod eum tanquam simoniae crimine notatum & rebellem, sacris interdixerat. Ex quo ille furibundus ad urbem diripiendam properauit: ipsumq; in Hadriani mole obfedit: ad quem liberandum Robertus Guiscardus, Apuliae dux, resistentibus Romanis occurrit: ingressusq; per Flaminiam portam populabundus, fugato Henrico, pontificem oblatione soluit: secumq; duxit Salernum, ubi & decessit. Nepos eius ex fratre in Septizonium confugiens, turpiter se dedit. Victor III. abbas Casinensis, sedit annum, menses quatuor. Moritur suspitione ueneni iussu Henrici dati. Urbanus II. Henrico III. imperante. Sedit annos tredecim, menses quatuor. Acta Gregorij VI. contra ipsum Henricum probauit in concilio Placentino, fauente Matilde comitissa. Inde profectus apud Clarum montem alio celebrato concilio, populos Christianos ad recuperandam Hierosolymam incendit. Reuersus Romam, Ioannis Pagani, ciuis seditiosissimi, motu omnia miscentis, in aedes Petrileonis potentissimi ciuis, apud sanctum Nicolaum in carcere Tulliano sese biennio recepit, ubi & decessit. Cadauer trans Tyberim clam, metu inimicorum, delatum. Hic primus pallium Mediolanensi archiepiscopo tradidit: post eum Toletano, quem & primatem regni Hispaniae fecit. Hoc item tempore ordo Cartusienis initium cepit. De quo alias. Pascalis II. ex Flaminia oriundus, Henrico IIII. imperante. Quem Romam uenientem, ad gradus Petri basilicae excepit: ingressusq; unà templum, per prodicionem unà cum cardinalibus ab eo capitur, quod non probasset praesules ab eo in Germania factos. Itaq; ductus ad montem Soractem, ibi fuit, donec compulsus est ei adsentiri simul: & eum, cuius causa uenerat, diademate redimire. Fuere hoc tempore Petrus Columna, qui Caios pontificis oppidum occupauit. Ptolemæus princeps Sublaquensis, Albam. Stephanus Corsus basilicam Pauli, ubi castellum ad excursions fecerat. Hæ namq; familiae illustres Romae absente pontifice, qui in Apuliam secesserat, omnia diripuerunt: quæ Pascalis cum exercitu reuertens facile recuperauit: ac post discessum imperatoris in concilio Lateranensi, omnia ui facta retractauit. Sedit annos octodecim, menses sex. Gelastus II. Caietanus, Henrico IIII. imperante, sedit annum, menses decem, statim renunciatus pontifex, irruptis conclauis foribus, à Cincio & Leone Fraiapanibus captus, calcibusq; petitus est: quod ægre ferrent non fuisse creatum unum è suis. Deinde in eorum domos perductus, paulopost à populo Romano liberatur. Postea aduentante ad urbem Henrico sibi timens Ostiam, deinde Ardeam, postremo in Apuliam confugit. Discedente autem Henrico, Romam reuersus à Gregorio pseudopontifice ab eodem imperatore factus, multa passus est, latebras ob metum quaeritando. Tandem in sancta Praxede dum sacrificaret, irrupentibus inimicis uix incolumis euasit. Hinc in basilicam Pauli cõuocatis cardinalibus, seq; ecclesiamq; cõmendans, ex Ostia Pisas mari aduehitur: inde in Galliam, ubi apud cœnobiũ Cluniacense moritur. Cœpere hoc tempore Templarij apud Hierosolymam. Callistus II. Burgundus, Henrico IIII. imperante, absens, ob doctrinam & generis nobilitatem creatur. Veniens ad urbem Pisis, deinde Volaterris iter fecit: ut in eorum historia continetur: ædemq; Petri Volaterris dedicauit: ac parte reliquiarum Petri & Pauli donauit: quæ sub ara latentes, & diu ignoratae eruta tandem æde annis abhinc ferè xxx. impietate Florentinorũ arcis ædificandæ gratia, cum arcula inscripta prodierunt, prodigiumq; ex his publice uisum: paulo post dum sacrificatur, ciuem morbo diuturno incuruatum, ægreq; ambulantem, statim liberatum, qui adhuc

huc uiuit. Callistus igitur in primis pseudopontificē Gregorium Sutrii quorundam po-
 tentum fauore sese tutantem, exercitu misso cepit, uitaq; donatum in cœnobium relega-
 uit. Deinde Beneuentum proficiscitur ad tutandum Rogerium, fratrem Guilelmi comitis
 Apulie. Qui contendens Constantinopolim spe nuptiarum filie Alexij imper. regnum
 ei cum fratre commendauerat. Reuersus inde Romam morbo adfectus, ubi primum con-
 ualuit, apud Lateranum concilium celebrauit: ubi actum de supplemento Christianis mit-
 tendo, qui tunc res in Asia pro religione gerebant. Sedit annos v. menses x. dies vi. Ho-
 norius ii. ex agro Forocorneliensi oriundus, uir laudandus, sedit annos v. menses ii. sepul-
 tus in basilica Lateranensi. Innocentius ii. Romanus, e regione Transyberina, Lotario im-
 perante, sedit annos xiiii. mens. viii. dies viii. Contra Rogerium Apulie comitem
 mouens, ab eo capitur, pauloq; post dimittitur, reuerentia gratia. Pontifex ei omnia præter
 regis titulum, quem ante omnia ille optabat, concessit. Reuertens pseudopontificem Ro-
 mæ, filium Petri Leonis offendit: cuius metu perterritus per mare Pisas, inde in Galliam ad
 Philippum regem aufugit: apudq; Claromontem, conuento diuo Bernardo magnopere re-
 creatus, concilium celebrat, ubi pseudopontificem hostem ecclesie iudicauit. Inde reuersus
 cum Lotario imperatore, Pisis substitit: eamq; ciuitatem diu cum Genuensibus discordem
 conciliauit: Romam postremo ueniens cum eodem Lotario nusquam pseudopontifice re-
 pero, aliam seditionem exortam uidit, Romanorū qui senatores, consulesq; creabant, mo-
 re uetusto, erepta sacerdotibus facultate. Quare pontifex apud Lateranū concilio celebra-
 to, multa ipsis sacerdotibus utilia statuit. Inter alia, ne quis in prædijs sacerdotalibus succes-
 forem sibi constituere posset. Cælestinus ii. Tifernas, seu e castro Felicitatis, sedit menses
 vii. Lucius ii. Bononiensis, Conrado ii. imperante, sedit menses xi. dies iiii. Hoc tem-
 pore Baliardus philosophus quidam Gallicus, ac peripateticus, Parisij prodijt, uir doctissi-
 mus, ab orthodoxis tamen in quibusdā aberrans, a quibus nec per synodum iussu regis Lu-
 douici huius gratia coactam auelli potuit, quin in loco deserto cum socijs nonnullis omne
 æuum abstinendo exegit. Eugenius iii. Pisanus, Conrado ii. imper. sedit an. viii. dies
 xx. Hic cū Romanos in seditione cœpta sub Innocentio ii. perseverantes uideret, quod
 imperium adripuissent, ob metum ad Farfense cœnobium aufugit, ubi cum nō satis tutus
 uideretur: Tyberi Ostiam delatus, mox Pisas inde in Galliam se recepit: ubi etiam conuen-
 to diuo Bernardo, a quo monachus olim factus fuerat, maxime lætatus: Ludouico regi ex
 uoto contra Saracenos ire paranti, bene ac feliciter dixit. Inde illius auxilio tutus Romam
 reuertens, a ciuibus sedato tumultu humaniter exceptus est. Hinc & porticum sanctæ Ma-
 riæ ad præsepe extruxit: ut eius etiam indicat inscriptio. Anastasius iiii. Romanus sedit
 annos ii. mens. iiii. De quo nil aliud fertur, nisi quod pulcherrimas ædes apud Pantheon
 ædificauit. Hadrianus iiii. Anglicus natione, Frederico Ænobarbo imperante, sedit an-
 nos iiii. menses x. Imperatorem ipsum apud Lateranum diademate redimiuit, aduersan-
 tibus Romanis, portamq; claudentibus. Guilelmū Siciliæ comitem utriusq; Siciliæ regem
 creauit. Circa Vulfinios nonnulla oppida reconcinnauit: Radacophanum in agro ac ditio-
 ne nunc Senensium, arce & mœnibus muniit, ubi quandoq; habitauit. Pertæsus tandem
 statum Romanorum quotidie tumultuatum & ei aduersantium, secessit Arignanum ubi
 & moritur. Relatus inde in urbem, & in basilica Petri sepultus. Alexander iij. Senensis
 Frederico Ænobarbo imperante, sub quo multa passus est. Initium malorum Victor pseu-
 dopontifex ad eum confugiens. Alexander uero ad Gualuagnum Mediolani tunc princi-
 pem se recepit. Quare imperator furibundus in Italiam ueniens, Mediolanum, aliasq; ter-
 ras quæ cum eo conspirauerāt, desolauit. Ex quo omnis ferè trans Padum regio defecit ad
 Alexandrum: eiusq; nomine Alexandriam condiderunt. Mortuo Victore alium successo-
 rem Paschalem imperator, post hunc Callistum: postremo Innocentium constituit, qui o-
 mnes superstate Alexandro periere. Igitur a Mediolano discedens in Galliam contendit:
 hortante Philippo rege, concilioq; apud Claromontem habito: Victorem tunc uiuentem
 damnauit. Mox a Romanis reuocatus est. Imperator quando & rebellantes trans Padum
 ciuitates & pontificem reuersum uidit, extemplo in Italiam properat: ille timore perculsus
 habitu coci ignotus, Venetias aufugiens ad diuæ uirginis de Charitate cœnobiū diuertit:
 ubi tadem cognitus, & a Sebastiano tunc duce summo honore in palatium perductus est.
 Cuius inimicos ulti Veneti, Othonem Frederici filium aduersus uenientē bello nauali ce-

Honorius ij
 Innocentius ij
 M. cxxvij

Cælestinus ij
 Lucius ij
 Baliardus phi-
 losophus

Eugenius iij
 M. cxxxvij

Anastasius iij

Hadrianus iij

Alexander iij
 M. cxl

- perunt, qui causa pacis deinde fuit. Fredericus capto filio, sequenti anno Venetias ex foedere uenit. Ad pedes Alexandro procumbens ueniam præteritorum petijt, dicens: Non tibi, sed Petro. At ille respondit: Et mihi, & Petro. Romam postremo reuertens, concilium apud Lateranum celebrauit, moriturq; cum sedisset annos $\times \times 1$. Dies $\times$. Lucius tertius Lucensis Frederico imperante, à quo obtinuit suis Lucensibus, ut Hetrusci non alia quàm Lucensi moneta uti possent, sicut & in Transpadana regione Papiensi: Cum contenderet ut consulum nomen Romæ extingueretur, aduersantibus illis, ob merù secessit Veronam ubi & extinctus est, cum sedisset annos quatuor, menses duos. Fuere sub hoc tempore Petrus Comestor qui utriusq; legis historiam scripsit, quam ecclesiasticã uocant. Item Petrus Lombardus, patria Nouariensis, præsul Parisiensis, qui sententiãrũ libros edidit quatuor, ex sanctorum dictis. Abbas quoque Ioachimus in Calabria apud Cœnobium Floris ab eo conditum, qui uaticinia quædam ænigmatica reliquit, Gratianus monachus S. Proculi, natione Tuscus, doctor Bononiensis, author Decreti, qui spurius fuisse traditur. Omnes hæc sanè parum inter se tēporibus differunt. Urbanus tertius Mediolanensis, Frederico Æno-barbo impe. Audito nuncio de Hierosolyma à Soldano capta, dum Venetias proficiscitur parandæ classis gratia, Ferrariæ in itinere præ animi dolore moritur, cum sedisset annum, menses $\times$. dies $\times \times \vee$. Gregorius $\vee 111$. Beneuentanus dum Pisas properat pacem constituturus inter eos & Genuenses, utrosq; uero animaturus ad Hierosolymam recuperandam, ibidem moritur: pontificatus die $L \vee 11$. Clemens tertius Romanus Frederico Æno-barbo imper. sedit annos duos, dies $\times \vee 1$. Hoc maxime hortante imperator unã cum cæteris tunc principibus Christianis in Saracenos expeditionem sumpsit: de qua alibi plura diximus. Hic & atrium sancti Laurentij extra mœnia fecit, Lateranensem Basilicam exornauit. Cælestinus tertius Romanus Henrico $\vee$. imper. Cui regnũ Siciliæ concessit, Guillelmo sine hærede extincto, tradita ei in matrimonium Constãtia Rogerij filia è Cœnobio Panormitano euocata. Primus ædis pontificales apud Petrum & Lateranensem Basilicam ædificauit, ut inscriptio in æreis adhuc ualuis Laterani ostendit. Sedit annos $\vee 1$, men. $\vee 1$. dies $\times \times 1$. Innocentius 111 . Anagninus è comitum familia Othonem 1111 . imperatorẽ diademate cinxit. Concilium Lateranense celebrauit. Almericum hæreticum qui dicebat ideas in mente diuina creare ac creari, cremari apud Parisium mādauit. Decretales aliosq; libros complures composuit. Xenodocheum sancti spiritus in saxia fecit. Altare sancti Petri, ut fornix indicat, exornauit. Xysti templum restituit: Turrim quam nunc Comitũ uocant excitauit, nō sine nota ambitionis ac expensæ superuacua, inter tot hominis uirtutes hac tantum ei adscripta. Moritur Perusij pontificatus anno $\times \vee 111$. Honorius 111 . Romanus Frederico 11 . imper. quem dittonem pontificis usurpare conantem sacris interdixit. Petrum Altisiodorensem imperatorem Constantinopolitanum cum Iole uxore in Basilica Laurentij extra mœnia diademate redimiuit. Ioannem cardinalem Columnensem legatum in Asiam cum ijs copijs misit, quas Innocentius coegerat. Fecit ædis Casemarij, ordines Francisci & Dominici probauit. Sedit annos $\times 111$, menses $\vee 111$, dies $\times 111$. Gregorius $1 \times$. Anagninus è Comitum familia, Innocentij 111 . nepos, in Septizonio electus, sententiam Honorij in Fredericum probauit, quem postea in gratiam redeuntem ex soluto censu, deinde iterum rebellantem, celebrato apud Lateranum concilio sacris iterum interdixit, imperiumq; ei abrogauit. Cumq; audisset quod is fretus auxilio Pisanorũ quosdam cardinales è Gallia aduersitos partim cepisset, partim mari depressisset, ex animi dolore extinctus est. Dominicum & Antonium Vlyssiponensem ac Helisabetam Pannoniæ regis filiam inter sanctos retulit. Secessit Perusiam ob uarios in urbe tumultus. Seditionemq; cuiusdam Annibalis ex Annibalum familia uix euasit. Hic munus senatorium unã cum Pandulfo Sabello obiuit, ac absente pontifice nouam tunc primum hæreseos sectam excitauit, adscitis ad hoc quibusdam sacerdotibus, quo authore po. Rom. in ecclesiã dei coniurauerat. Iam senator more ueterũ rogabat, populusq; sciscebatur, ac omnia prope oppida in potestatem redegerat. Quod malum ulterius serpere, & Tyberis inundatio, & pestilentia subsequatæ, præterea Gregorij reditus ad urbem prohiberunt. Re deprehensa ac extincta, Gregorius nihil ulterius in Annibalem animaduertit, quàm eum senatorio munere deiecit. Hoc item tempore Americus dux quidam Gallicus qui plura contra Saracenos gessit, in precio fuit, Cuius sepulcrum in basilica Petri cernitur hodie, cum hoc elogio.
- Hic iacet

Hic jacet Americus comes Montisfortis, Franciæ conestabilis, qui contra Albigenses pro fide catholica sæpius dimicauit: postea cōtra Saracenos ad partes Syriæ trās fretauit: à quibus in bello captus fuit, & diu in captiuitate detētus. Tandem per treugam liberatus dum rediret ad propria apud Hydruntum expirauit anno domini M C C X L I. Erant tunc Romæ potentes, Petrus, & Ioan. Cincius senator Fragepanes, partium Frederici: quos pontifex quāquam formidabat, redijt tamen Iacobi Capotij ciuis Rom. potentia fretus. Is enim Cincio restiterat, eiusq; adhuc nomen legitur in tabernaculo opere museo, eius impēsa exstructo in basilica S. Mariæ ad præsepe: in qua & Petrus item Capotius cardinalis sepultus est, qui aduersissimus Frederici fuit: ac xenodocheum S. Antonij non procul ab eadem, & Athenæum Perusinum, quod uocant Sapiētiam, de suo nomine excitauit. Gregorius item moritur pontificatus anno X I I I. Cælestinus I I I I. Mediolanensis sedit dies X V I I I. Vacauit sedes menses X X. donec cardinales à Frederico capti opera Balduini imp. Constantinopolitani restituerentur. Innocētius I I I I. è Flisco ac ex Lauaniæ comitibus, Frederico imperante, quem antea magnopere amicum, in pontificatu inimicum habuit. Quapropter eius iram fugiens, Centumcellas proficiscitur. Inde in Galliam transfretauit, ubi libere contra eum sententias superiorum pontificum comprobauit. Ludouico deinde rege expeditioni Hierosolymitanæ se accingente collaudato, reuersus est in Italiam: ac Petrum martyrem ordinis prædicatorum, & Stanislaum præfulem Cracouēsem inter sanctos retulit. Vir in primis iuris peritissimus. Apparatum Decretalium: præterea Autenticas edidit: & de iurisdictione imperij, authoritateq; pontificis librum scripsit, contra quendam Petrum Vineam, omnia imperatori tribuentem, quem apologeticum appellauit. Moritur Neapolitunde Romam relatus, & in basilica Laurentij conditus est, anno pontificatus X I. mense V I I. Hic etiam cardinales ut pileo uterentur roseo, & equo ueherētur, instituit. Ipsum cardinalium nomen, ab initio epitheti honoratioris appellatio fuit. Nam alibi clericum cardinalem, & canonicum cardinalem legimus, id est, præcipuum, aut principalem, quo honore urbani dignabantur. Sicut enim urbis Romæ episcopus cæteris præstabat, sic etiam clericus Romanus, cui titulos Euaristus primus omnium distribuit. Iidemq; pontifici de communibus fidelium rebus adsistebant. Cardinales deinde posteris appellati. Gregorij primi extat epistola ad Populonenses, aliquem presbyterum sacramentorum gratia requirentes: Mittimus, inquit, uobis dilectum filium A. presbyterum cardinalem. Pompa his splendorq; comitum & ornatuū defuere: quos Innocentius addidit, uti diximus. Nostra quoq; ætate Paulus etiam capitis tegmenta ruffata. Inuenio item in antiquis tabulis apud ecclesiā Aretinam donationis cuiusdam Zenobij senatoris Rom. eidem ecclesiæ tempore Damasi pontificis factæ, ubi est huiusmodi subscriptio: Et ego Io. S. R. E. diaconus cardinalis ex parte Damasi pont. laudo & confirmo. Item in alijs tabulis donationis Caroli Magni cœnobio S. Anastasij Romæ, subscriptio huiusmodi: Et ego Leo episcopus Rom. ecclesiæ subscribo. Et ego Carolus imp. subscribo. Et ego Guilelmus S. Sabinae cardinalis subscribo. Vbi obiter notandum pontificem Rom. solitum se subscribere, episcopum Romanæ ecclesiæ, multo rectius quàm hodie, episcopum catholice ecclesiæ. Nam si Romana, catholica est, honorem igitur hunc almae urbi eripere uidentur. Alexander I I I I. Anagninus Frederico I I. imperante, sedit annos V I. Ecelinum de Romano & Manfredum Siciliae regem pontificum hostes persequutus est, misso legato Octauiano Vbaldino, qui subditos contra eos in officio confirmaret. Templum continuum diuæ Agnetis ædi, quod Bacchi fuerat, Constantiæ dicauit. Claram uirginem Asifinatem inter sanctos retulit. Moritur Viterbij. Urbanus I I I I. Gallicus sedit annos I I I. mensem I. dies I I I I. Oppugnatus à Manfredi rege, Carolum Andegauensem, Ludouici sancti uiri fratrem, ad regnum adcersiuit. Perusij decessit: sepultus in æde Laurentij. Romani per absentiam eius iterum libertati studentes, Banderesios creant nouos magistratus, qui uitæ necisq; haberent potestatem. Senatorem priuatum hominem, quædam Brancalonem Bononiensem legerūt: quem paulo post fugatum iterum reuocarunt. Clemens I I I I. Narbonensis, Frederico I I. imperante, sedit annos I I I. dies X X I. Is ad scientiam iuris mores sanctissimos addidit. Duas filias ex matrimonio ei natas habuit, quarum alteri C C C. libras Turonenses pro dote tantum assignauit. Alteri sacrae uirgini X X X. Nepotem ex fratre treis obtinētem præbendas, duas relinquere coegit. Moritur Viterbij: post quem sedes biennio uacauit, quum non satis dignus

Fragepanes
Iaco. & Pet.
Capotij

Cælestinus iij

Innocētius iij
M. ccxliij

De Cardina
liū institutiōe

Alexāder iij
M. cclv

Vrbanus iij
M. cclxij

Banderesij
creati

Clemens iij

Gregorius x
M. cclxx gnus inueniretur successor. Gregorius x. Placentinus Rodulpho imp. Hic ante omnia pacem inter Genuenses & Venetos diu concertantes constituit. Deinde Florentinos pontificis oppida inuadentes sacris interdixit, proficiscensq; in Galliam Lugduni concilium celebravit. In quo Michael Palæologus imper. Constantinopolitanus cum Romano dogmate rursus conuenit, cum eius maiores duodecies antea cōuenissent, semperq; descuiissent. Interfuit & Philippus rex. Reuertens inde Romam, ac iter prope mœnia Florētīnorum faciens, eos interdicto iam ferè triēnali soluere negauit. Moritur Aretij in itinere, ibiq; sepultus, atq; ut uir sanctus adoratus, cum sedisset annos 1111. men. 11. dies 11. Innocētius v. Burgundus ord. prædica. creatus Aretij, statim Romam profectus, in basilica Petri Mitræ consecrationisq; solennia peregit, sedit menses v1. dies 11. Hadrianus v. è Flisco Innocētij 1111. fratris filius. Moritur Viterbij, die XL. Ioannes xxxi. Vlyssiponensis uir admodum literatus, ut qui multa scripserit, uerum rebus agendis parum prudens, sedit menses v111. Moritur Viterbij ex ruina conclauis. Nicolaus 111. Vrsinus compositus uulgo appellatus ob morum modestiam, Iordanum fratrem, Latinumq; fratris filium in patrum collegium cooptauit. Carolo 11. Siciliæ regi maxime inimicus, eoq; de officio senatorio deiecto, instituit, nequis princeps eum locum deinde obtineret. Petrum Aragonē ratione Constantiæ uxoris sollicitauit, uti eius regnum inuaderet. Ædem Lateranensem restituit: Sacellum S. sanctorum de nouo construxit: depositis illic apostolorum caluarijs donec templum recōcinnaret. In Petri basilica antiqua numero canonicos regulares adiecit, ut simul cohabitarent. Eius imago rem hanc testans, propè Lymphatorum columnam paulò ante uisebatur: ad cuius pedes prostrati religiosi, eius dicta excipientes erant. Notarios & tabelliones, ut pauperum sanguine uictitantes, ab se reiecit: Gregorium x. & Ioannē x11. imitatus: uno tantum uitio inter eius laudes accusatus, immoderati erga suos amoris, tradens eis quæ ab alijs iustis de causis erepta fuerant. Inter quæ Surianū, ubi etiam moritur, quum sedisset ann. 1111. dies xxxi. Vrsinorum genus hic cōmemorare fas fuerit, ex Petrarchæ primū autoritate, qui hoc in antiquo codice se reperisse testat. Anno siquidē DLXXXV. v111. Mauricio imp. & Pelagio 11. sedente: Longobardi sub Artari Flauio rege Saturniā in Herruria post longam obsidionem diripuerunt, frustra auxiliantibus Gabinio Sorano Roscio & Anguillario nobilibus tunc ducibus. Quumq; Romā deinde obsidione cinxissent: Vrsinus & Primienus fratres C. Vrsino geniti, qui Spoletum tuebantur, cum exercitu auxilio uenerunt: potitq; à S. P. Q. R. signa quæ nunc gestant: præterea ciuitate sunt donati, locumq; in regione Arenulæ iuxta Tyberim ad habitandum consequuti. His alij quinque fratres fuere: Tarquinius, Quintiolus, Sextinus, Carentius, & Secundinus. Ex his deinde descendere Constantinus & Ramundus Vrsini, qui sub Carolo Magno aduersus Longobardos militarunt: præterea Pitilius, qui Pitilianum in Hetruria condidit. Hæc ex Petrarcha, Reperta est deinde posteris Romæ inscriptio huiuscemodī. Vrsus Alius, cuius satrapes ex Umbria in armis floruit adolescens, uir postquam factus est capitolium restituit: tabellas condidit: uix an. XLV111. Nōnulli ab eo repetunt Vrsō milite qui Maximū tyrannum post Valentiniani mortem interfecit. Alium igitur post hos Vrsum annis ab hinc d. uenisse item ex Umbria cum prole numerosa in eorum monumētis cōperiunt. Huius filij quum essent in bello præstantes, loca urbis munita occupauere. Theatrū Pompeij, molem Hadriani quæ postea pontifici cessit, ac montem qui Iordanus ab uno ex eis qui eum ceperat est appellatus. Item extra urbem uicina castra, quæ nunc possidēt trans Tyberim. In latitio quoq; Marinum & Neptunum olim Antium, usq; ad Alfonsum regem possedere, quo tempore Colūnensibus ab eo regno pulsus hæc cum Sarno cōmutauerunt. In quo & ipsi regno partim ui, partim principū liberalitate, plurima tenuerūt. Inter quæ Nolā annis cccc. Qui uero ex recētioribus claritatem habebant: Bertholdus ipsius Nicolai nepos, Romanolæ comes ab eo factus. Rainaldus qui auxilio Florentinis proficiscēs apud Aquilā obiit. Alter Rainaldus Plūbini princeps. Roscius Anguillariæ comes, qui Carolo primo regi Neap. militauit, ac in obsidione Urbini sub Guidone duce Feretrano extinctus est. Vrsus item Anguillariæ comes cos. Romanus, qui omnia ferè administrabat: Petrarchaq; laurea poetica redimuit. Paulus, qui pōtificis partes contra Ladislaum regem tutatus est. Petrus Io. Paulus ex comitibus Monapelli, qui N. Picinū apud Anglare pfligauit: Ramūdu la cobi, ducis Nicolai filius, pulsus à patre cū execratiōibus: ac in Hierosolymitanā expeditio nem pfectus: uirtutē, p fide orthodoxa ostētauit: hoste audacissimo puocāte interfecto, ac

calce in cadauer sanguinolentū impresso, rubrā postea inferioris calcei partē pro insigni or-
natus gessit. Reuertēs ex Gallis dominātibus Tarentinū principatū est mercatus. Mariāq;
matrimonio sibi iunxit ē Baltiorū familia, suorū hāredem. Hæc enim Baltiana progenies
ab initio Gallica, Carolū primū ad Siciliæ regnum cōparandū est comitata, cui pro meritis
Venusia, Altamura, nōnullaq; alia circa oppida in Apulia sunt data. Hanc igiŕ Ramundus
cū patria ditione & adoptione nominis Baltiani ducēs: post annos aliquot decessit, liberis
superstitibus. Illa uero rursus Ladislao regi cum toto imperio hac lege nupsit, ut filios in re
paterna cōseruaret. Inter hos Ioānes Antonius, qui Tarēto, Nolæ, Asculo, cæteraq; pater-
næ hāreditati successit. Is unā cū duobus alijs Vrsinis ad Alphonsum in regnū Siciliæ solli-
ciatū profectus est. Fuere autē hi, Vrsus Iacobi pater Rainaldi nūc præfulis Florentini
atus. Alter Franciscus urbis præfectus, Grauinæ dux primus qui Venetis militauit, cuius
postea nepos captus est à Cæsare Borgia, ac unā cum alijs strangulatus. Alphonsum in regno
cōfirmatus, eiectis Colūnensibus, Vrsinos extulit, Raimundumq; Vrsinū qui ei militauit
rat, Salerni principē, Nolæ, Asculiq; ducē cōstituit, cui tantū filia Isabella superstes, Ioānis
Iordani principis Brachiani mater fuit. Hoc extincto, Ferdinādus rex Robertum ē Seueri-
natum familia, qui optimā ei nauarat operā, Salerni principē fecit, cuius filius Antonellus
contra eū postea conturauit. Ioannē Antoniū Tarenti principē quem aduersariū habuit,
necari demum iussit, filio eius Frederico principatu tradito, Vrsū uero cōseruauit. Hic
enim ē stirpe Vrsinorū Soanorū, qui Pitiliano dominatur, auxilio Ioannis Antonij supra-
dicti, Nolæ, Asculiq; dux factus erat, ab initioq; simul cum alijs cōtra regē, deinde trās fuga
unā cum Roberto equite, cardinalis Latini fratre, pro rege in acie stetit: motus, ut aiūt, pre-
cibus uxoris. Moriensq; duos filios nothos regi commendatos, ditionis hāredes reliquit.
Verum paucis post annis ab eodem rege causante nō esse illius filios, matre etiā seu ui, seu
Innocētio V I I I . exitu infelici rebellauerint, ut alibi narraui. Nunc Nolæ, Pitiliani comes
Nicolaus uir strenuus, qui Venetis militat, successit. Alia uero stirps ex Ioanne fluxit, illo,
cuius in sacello Petronillæ uisitur sepulcrū. Is quatuor reliquit, Frānciscum præfectū quem
supra nominaui, Iordanē card. Vrsinū, regni Siciliæ magnū cancellariū, & Carolum qua-
terna prole illustrē, quæ patris auicq; luminibus obstruxit. Hi fuere Latinus cardin. magna
inter patres autoritate, tantū extollēdæ familiæ deditus, in reliquos inofficiōsus. Neapuz
leo, domi magis clarus q; foris strenuus, nam ædiū, uictusq; magnificētia, præterea libera-
litate suos omnis antecelluit: Robertus, quē equitē uocabāt, in bello audacissimus, magnū
rebus Ferdinādinis momētū adcessit. Ioānes abbas Farsensis nostri seculi Apicius lauitia
mensarū. Martinus I I I I . Turonēsis, sedit annos I I I I . men. I . Quum Petrū Aragonem
classe cōtra Siciliæ regnū clam parantē interrogaret, quid sibi apparatus uellet, respōdit
se interulā laceraturū fore, si illā putaret cogitationū suarū consciā esse, quod dictū Metelli
Macedonici prius fuit. Quare indignā fore expeditionē ratus, eū sacris interdixit, bonorū
eius præda impune diripientibus cōcessa. Moritur Perusia, ubi ob uitæ merita adoratur.
Non prætereūdus hoc tēpore Ricardus ex Annibalum Romanorū procerū stirpe. Is post
Nicolai I I I . supradicti mortē, comitijs pōtificijs præfuit, & Vrsū Nicolai nepotē præfe-
ctura Viterbiensī deiecit: quapropter comitia turbata, q; cardinales Vrsini duo indignati,
Vrsū restitui ante omnia peterēt. Itaq; Ricardus tumultū contra se Viterbiensīū exortū
animaduertēs, cōclauē ingressus, cardinales eos capit, & in uincula conijcit, quod ubi Ro-
mæ rescitū est, Annibalū factio Vrsinos ab urbe pellit, qui Præneste se receperūt, ac paulo
post reuersi, Annibales ipsi expulere. Ricardus cōpositis tādē rebus, dimissisq; cardina-
libus, ueniā à Martini postea legato suppliciter poposcit. Hæc domus diu iā Romæ desijt.
Honorius I I I I . ē Sabellorū progenie, sedit annos I I . men. I . Habitaui in Auentino, ubi
ædes quæ nūc extāt extruxit. Martini I I I I . acta cōtra Petrū Aragonē quum ille minime
desisteret, habuit rata. Ordinē eremitarū Parisijs non receptū probauit. Carmelitanis albū
adsignauit amictum. Post eius mortē, sedes menses x . uacauit, cum pleriq; cardinales ua-
letudinē ex cœli Auētini grauitate cōtraxissent. Sabellorū genus ex oppido Sabello di-
cunt deuenisse, Columnēsium factionis. Virum habuit clarum Pandulfum, huius Honorij
fratrē, urbis senatorem: alterū in disciplinæ seueritate Catonē. Postea uero Paulum ducem
Venetorum, cui etiam illi ob uirtutem statuam statuere. Nicolaus I I I I . Asculanus ordi-
nis

Baltiorum
familiaMartinus iij
M. cclxxxijRicardus ex
Annibalum
stirpe

Honorius iij

Sabellorum
genus

Nicolaus iij

M. cclxxxij

nis minorum, habitauit apud Basilicam sanctæ Mariæ ad præsepe, cuius apsidem exornauit, uti nunc pictura ostenditur. Petrum Columnam in patrum collegium cooptauit, cuius adhuc epigrāma sepulcri in eadem Basilica subito ingredientibus humi cernitur. Decessit in eodem loco, cum sedisset annos quatuor, Dies octo. **Cælestinus v.** Eserniensis prope Sulmonem, Petrus Moroneus antea uocatus, ex eremita pontifex Caroli II. regis & Latini cardinalis fauore creatus: Aquilæ mitræ solennia obiuit, ubi miraculo rei nouæ, ducēta ferè hominum milia spectatum conuenere. Sed uir optimus magis solitudini natus quàm rebus agendis, persuasus à Benedicto Caietano, qui postea Bonif. v III. & eius successor fuit: sese pontificatu mense VI. abdicauit, à quo postea creato pontifice captus, in custodia interijt, qui ob patientiam uitæq; merita, inter sanctos deinde à Clemente v. relatus fuit. **Bonifac. viij.** Anagninus sedit annos VIII. menses IX. dies XIII. Annum Iubileum primus instituit ac celebrauit, anno M. CCC. quem ritū posteris mandauit cetero quoq; anno seruari, antiquæ legis imitatione, licet illa quinquagesimo coleret, uti testatur Iosephus simul & Leuiticus cap. XXV. longe religiosius. Nam & seruos manumittebat, & debita relaxabat. **Bonifacius** insuper Basilicā Petri tintinnabulis æreis quibus nil dulcius auditur, exornauit. Eius uectigalia longe adauxit. Sextum decretalium librum, iuuantē Dino Mugellano, cōposuit. Cum Francorū rege Philippo ac domo Columnensi graues exercuit inimicitias: ex ea duos cardinales ordine, Philippum quoq; regni iure deiecit. Ille Sciarram Columnensem profugum ad littus Massiliense adpulsam, ac à piratis captū redemit, eumq; cum nauibus & auxilijs in Italiam dimisit, qui Anagninæ Bonifaciū ex improviso adortus, cepit, eumq; in custodia fame necauit. **Benedictus xi.** Taurisinus ordinis prædicatorū, cardinales Columnenses, & Philippum regē restituit. De interfecto-ribus Bonifacij quæstionem egit. Moritur Perusiæ mense octauo. Signa sanctitatis dicitur post obitum ostendisse. **Clemens v.** Vasco, præsul Burdegalensis, post longam patrum contentionē absens Perusiæ creat, qui statim cardinales in Galliā uocat, anno M. CCCV. ubi successores mansere annos LXXXIII. librum Clementinarum ab se cōpositum edidit in Viennensi concilio. Basilicam Lateranensem Romæ incendiū passam restitui mandauit. **Cælestinum v.** nomine Petri confessoris inter sanctos retulit. Sedit annos octo, menses X. dies XV. Dicitur ad eius mitræ solennia Lugduni tot mortales ex omni Galliā cōuenisse, ut Ioannes Britannia dux cum multis alijs ruina muri occubuerit, Philippus rex parte corporis læsus, pontifex quoque ipse turba ingenti oppressus, uix mortis periculum euaserit. Templariorum ordinem iustis de causis destruxit, eorū bonis Rhodijs militibus concessit. Venetos ob Ferrariam occupatam, itemq; Florentinos, & Lucenses sacris interdixit. Tris legatos ex ordine patrum ad regendam Italiam misit. **Ioannes xxij.** episcopus Portuensis, Lugduni pontifex renunciatus post biennij spatium, quo sedes ob patrum discordiam uacauit, Ludouicum Tolosanum præsulem ordinis minorum Caroli II. filiū, duos item Thomas, Aquinatem, & præsulem Erfordensem inter sanctos retulit. Nouam militum religionem in Lusitania instituit, quorum caput est oppidum Syluensis Dioceseos. Ludouicum Bauarum hostem ecclesiæ sacris interdixit. Guidonem Petrammalam præsulem Aretinum ob Tifernum occupatum præsulatu deiecit. Sedit annos XIX. Menses III. Dies XIII. Huius etiam tempore secta Fraticellorum de opinione nuncupatorum excitata est, qui Petro de Corbario Reatina dioceseos ordinis minorum pseudopontifici tantum obtemperabant. Is enim à Ludouico Bauaro creatus, & à Bonifacio comite Pisano Romæ captus, Auenionemq; ductus ad Ioannem pōtificem, in carceris pedore extinctus est. Hi itaq; pontificem ipsam Ioannem simul cum successoribus reijciebant, dicitantes non uerum esse pastorem, sed Corbarium. Idq; malum late per Italiam & extra serpebat: eos tantum commercia libidinum, marium & foeminarum unā in antris inclusos conciliabant extinctis luminibus, infantemq; eo modo genitum in cœtum eum deferebant, tradebātque quisque per manus alteri & complexus, donec exanimaretur. In cuius sinu id contingeret, eum summo sacerdotio præficiabant. Huic sceleri perquirendo data prouincia nostra ætate Ioanni Capistrano uiro sanctissimo à Nicolao v. pont. Fabriani XII. ex eis cōprehensi, pertinaciter ignem pertulerunt. Hic etiā scribarum apostolorum collegium numero distinxit, qui proprio ingenio literas dictatas conscriberent: ijdemq; plura obibant officia, quorum postea facta diuortia. **Taxas** item constituit. **Benedictus**

Benedictus XII. Tolosanus, sedit annos VIII. Menses IIII. Dies XVII. Sententiam Joannis in Bauarum probauit. Quare quum ius imperij ad pontificem deuenisset, imperialibus oppidis uicarios ipse constituit. Rem omnem pœnitentiariæ simul & taxas literarum ordine constituit. Sub hoc tempus Iuo presbiter emicuit inter Britones natus, pauperum aduocatus, quibus omnem tradebat substantiam. Demum in catalogum postea à Clemente VI. relatus. Clemens VI. Lemouicensis Iobileum absens Romæ celebrari iussit, idq; ad annum L. reduxit. Carolum Boemiæ regis filium, in Bauari contumeliam, imperatorem declarauit. Rainaldum Vrsinum, & Nicolaum Capocum in ordinem patrū promouit. Seditq; annos X. Hoc tempore Romæ Nicolaus Rentij tyrannidem urbis occupauit. Hic publicus scriba erat, nec sanè bono genere, sed magni & erecti animi populū ad libertatem excitauit, arma corripuit, Capitoliū occupauit, hocq; titulo in subscribendo usus. Nicolaus Seuerus & Clemens, libertatis, pacis, iustitiæ, Tribunus, ac sacræ Romanæ reipublicæ liberator illustris. Quo factum est, ut omnis Italia ad eum legationes de amicitia ineunda, & pace mitterent, sed dum tyrannus paulatim efficitur, pulsus ex urbe post septem menses postquam regnare cœperat: nocte in Boemiā ad Carolum Joannis filium confugit. Ille captum eum ad Clementem misit, à quo in uincula coniectus, usq; ad successorem eius Innocentium VI. in carcere perseuerauit, à quo postea dimissus Romā, ut Francisco Baroncello ciui Romano qui etiam similem tyrannidis stultitiam mouerat, resisteret. Is Franciscus Romæ admodum potens, pulsus è senatorio munere Ioanne Vrsino, & Petro Columnensi, Tribunitiam sibi potestatem usurpauit cum huiuscemodi titulis. Franciscus Baroncellus scriba senatus, dei gratia almæ urbis tribunus secundus, ac Romanus Cos. Igitur ad hunc tumultum comprimendum Nicolaus ab Innocentio, ut diximus, missus: urbem ingressus, cum eius factione Baroncellum pellit, tribunatu solus potitur. Sed breuī post tempore quum esset nobilitati, & præsertim Columnensibus aduersus, à ciuibus obruncatur. Innocentius VI. Lemouicensis Ægidium Carillam legatum ad res Italiæ componendas misit. Hic enim genere Hispanus è gente Carilla, in rebus agendis longe prudentissimus, statum ecclesiæ eo tempore uarijs tumultibus exagitatum, absente pontifice pacauit, uicarios terrarum quos idoneos uidisset, confirmauit: è ciuitate Foroliuensi ubi continuo ferè morabatur, Ordolphos male de rebus ecclesiæ meritos sustulit. Iterum ab Urbano VI. in Italiā missus, Barnabam uicecomitem statum pontificis turbantem compressit: rursus uicecomitem copias duce Io. Haucuto Florentinos infestante, inter Aretium & Cortonam afflixit, qua uictoria omnes ecclesiæ rebelles ultro sese dedidere, obiit Viterbij, sepultus Assisij sepulcro ab eo cōdito. Ad Innocentium redeo, qui Carolum imperatorem iussit à duobus Romæ cardinalibus diademate redimiri. Cum Romanis tumultuantibus sæpe de creandis senatoribus egit, ut ipse deinceps priuatim hominem mitteret: itaq; Raimundum Senensem de gente Ptolemæa primum senatorem misit semestrem. Res aliquot annos perseuerauit. Deinde Romani res nouas appetentes, reformatores crearunt, qui senatus gererent potestatem. Sedit annos X. Urbanus V. Lemouicensis Ægidium legatum iterum in Italiā mittit. Ipse quarto pontificatus anno Romam uenit, apostolorum caluarias diu quæsitæ, ac tandem repertas in sancta sanctorum sacello neglectas, oculis argenteis operuit, atq; in loco ubi nunc uisuntur condidit. Apud urbem ueterem & montē Flascōnē ædis pontificales extruxit: in Galliā rediturus Ioannē Haucut copijs quæ sub Ægidio militauerat præfecit. In itinere apud Massiliam excessit, anno pontificatus IX. Quo tēpore Brigida è Suetia Romā uenit. Hæc enim liberos, mares quatuor ac totidem fœminas sanctos omnis habuit. Inter quas Catharinam uirginē, quæ matrem uiduam Romam comitata, ubi accepit uirum quem nunquā attigit ex consensu, defunctū esse, perpetuo cœnobio sancti Seruatoris, quem ritum mater instituerat, se dicauit. Quam Iulius iamiam in catalogum referre unā cum Francisca Romana matrona statuit, quæ & ipsa sub Eugenio claruit prodigijs ac sanctitate: uoluptatē inuiti coitus ardēte supra uuluā larido reprimebat. Ad Brigidam redeo, quæ sepulcrū unā cum filia adiuuit annis XXXVIII. Deinde in urbe morata ac defuncta, opera eiusdē Catharinæ in patriā relata est, ubi utraq; iacet. Gregorius XI. Lemouicensis, sedit annos VII. menses V. Sub hoc omnia in Italia pontificis oppida defecere: Tifernatibus, Perusinisq; initium facientibus, ac Florentinis sollicitantibus: quapropter card. Gebennensem legatum cum Bernardono duce, ac V

Benedict. xij

Clemens vi

M. cccxlv

Nic. Rentij

Franciscus

Baroncellus

Innocentius vi

M. ccclij

Ægidius

Carilla

Reformato

res

Urbanus v

Brigida

Catharina

Francisca Ro.

Gregorius xi

M. ccclxxv

millibus

- Pratenses* millibus Britonum subsidio misit. Pratenses legati aduentu, spe auxilij à Florentinis descie-
uere, qui statim repressi, authoresq; capite mulctati. Foroliuenses Sinibaldum Pinum, Io.
Theobaldum Ordelaphos in urbem subito recipiunt: quorum armis sese à Britonum fu-
rore tueantur. Legatus quum iam moenia Bononiæ rebellis obsessurus petisset, cognito
Florentinorum exercitus cum Rodulpho Varano duce aduentu, hostibus auxilio uenien-
tium, secessit Cesenam, quam misere Barbari diripuerunt. Igitur Gregorius ut his occur-
reret malis, Romam ire statuit, reuocatus literis diuæ Catherinæ uirginis Senensis, hortate
etiam Baldo Perusino eius olim præceptore, ac palam dicente, quod salua conscientia,
urbem negligere non posset. Quamobrem anno M. CCC LXXVI. clam paratis tri-
remibus XXI. in Rhodano res alias simulans, primo Genuam, inde Cornetum adplicuit,
unde Romam profectus, ingenti omnium lætitia, Florentinos qui omnem fere pontificis
ditionem ac oppida circa se occupauerant, sacris interdixit. Deinde bellum cōtra eos mo-
uit. *Vrbanus vi*
M. ccc lxxxv *Vrbanus vi*. Neapolitanus, archiepiscopus Barenfis, extra senatus ordinem creatus
est. Gallici autem cardinales secessione facta, alium Gallum Clementem eligunt. *Vrbanus*
Carolo regi Neapolitano, quod nepotem eius principem creare nolisset, maxime infen-
sus fuit. Quare Nuceriæ ab eo armis petitus, inde auxilio Ramundi Baltiani principis
Tarentini, nauigio Genuam aufugit, ubi dum ueheretur, quinque cardinales qui cum pseu-
dopontifice conspirauerant, decessit. Romam reuertens primo numero patres XXI. X.
una die addidit, exceptis tribus, Neapolitanos omnis, Florentinos præterea interdico per
Bonifacius ix
M. cccc *Bonifacius ix*. Neapolitanus, Tomacellorum familia, iuuenis admodum creatus: sedit annos XI. Menses VII. *Bonifacius ix*. Neapolitanus
è Tomacellorum familia, iuuenis admodum creatus: sedit annos XI. Menses IX. *Ver-*
ctigal prædiorum sacerdotalium, quod annatam uocant, instituit: nonnulli Io. XXII. id
tribuunt, parandi auxilij gratia aduersus infideles. quãquam Anglici præterquam ad præ-
sulatus id minime admiserunt. Ladislaum puerum Caroli regis filium Caietæ coronari
iussit. Perusiam cōponendæ discordiæ causa inter Raspantes & Gentilomines profectus,
non prius redijt quàm Banderesijs, quibus omnia licebant, sublatis: senatorem externum,
ut statutum prius fuerat, adcerserent. Tres enim camerae conseruatores inconsulto pon-
tificis iam elegerant. Hoc tempore Tamerlanes mortuus, & Albi per totam Italiam uisit,
quos Bonifacius compressit, eorum duce supplicio adfecto. Quidam enim presbyter fue-
rat, qui ex alpiibus descendens cum uexillo crucis & alba ueste, ingentem omnium ordinis,
sexus, ætatis cateruam secum specie religionis traducebat, tantumq; loca obibat, & Viter-
bium usque uenerat. Hemanuel item Chrysoloras in Italiam uenit. præceptor Græcæ
disciplinæ, qui primus iuuentutem Italicam literis erudit. Post huius mortem Romani
ad libertatem excitati, Columnensibus ducibus. At Vrsini pro ecclesia, qui concurren-
tes armis inferiores discessere. Res tandem intra mensem conciliata. *Innocentius septi-*
M. cccc vij *Innocentius septi-*
M. cccc vij mus Sulmonensis, Romanos petentes Capitolium, arcemq; sancti Angeli, & pontem
Miluium, remisit ad Ludouicum fratris filium ex Melioratorum familia, qui in Piceno
quædam oppida tenebat, tunc uero Romæ apud Zenodocheum sancti spiritus in Saxia
morabatur: qui ab eo sunt trucidati, è fenestrisq; XI. præcipitati. Inde ob metum pontifex
Ioan. Colūna Viterbium secessit. Interea Ioannes Columna & Troiæ, ac Gentilis Varanus, Camerini
comites, Ladislai regis Neapolitani duces, omnia ea loca munita occupauere: arcem mi-
nime potuerunt: repulsi omnes mox à Paulo Vrsino, Mostarda, & Cæcolino cohortium
præfectis ab Innocentio missis, qui rebus tandem pacatis redijt. Sedit annos duos. *Gre-*
Gregorius xij
Benedict. xij
pseudopont. *Gregorius xij*. Venetus, creatus Romæ hac lege, ut si ex re foret ecclesiæ, se pontificatu ab-
dicaret, ob *Benedictum XIII.* Petrum Lunam uocatum, qui Auenione Clementi pseu-
dopontifici successerat. Cardinales ex utraq; parte Pisas adnauigant, ibiq; utroq; pontifi-
catu deiecto: *Alexandrum V.* in concilio creant. Interea Romæ magnos excitat tumultus
Ladislaus Siciliæ rex. *Frumenti rubium XVIII.* florenis uenijt. At rex ipse è Sicilia
eius copiam aduectam Romanis distribuit, intra quod precium annona postea semper ste-
tit, præterquam hoc anno M. D. V. dum hæc proderem: *Iulio* sedente, ad aureos XIII.
Alexander v peruenit, supra uidelicet flo. XXX. *Alexander v.* Cretensis natione, ordinis minorum
creatus in concilio Pisano: quãquã illi duo deiecti officiũ diuersis in partibus exercere non
desisterent, ut *Gregorius Lucae* Gabrielem Condalmeriũ cardinalẽ fecit, qui postea *Euge-*
nius IIII. fuit, *Alexander* liberalitate in pauperes ingenti erat: solebatq; dicere se diuitẽ
episco

episcopum, pauperem cardinalem, & mendicum pontificem fuisse. Summus preterea theologus: in sententiarum libros commentarios edidit. Adhibitus consilio Ioannis Galeatii uicem comitis, & eius opera archiepiscopus Mediolanensis factus fuit. Postremo Ladislaum regni iure deiecit, idque Ludouico Andegauenſi adiudicauit. Deceſſit Bononiae, mense octavo pontificatus. Sepultusque in aede minorum. Ricardus Sanguineus Romae ob seditionem capite plectitur, qui a Paulo Vrsino una cum pluribus alijs Columnensibus & Sabellis portam sancti Laurentij capientibus, captus fuerat: anno M. ccccxxii. Ioannes uiginti tertius Neapolitanus, Baltasar Coffa uocatus, uir potius militari, quam sacrae doctrinae disciplinae. Legatus diu Bononiae fuit, qui mox in concilium Constantiense uocatus, Cosmo Medice eius amicissimo dissuadente profectus est, ubi criminibus conuictus inde aufugit, captusque apud Aldeburgen castellum, triennio custoditus, nullis nisi Germanis ministrantibus, quorum linguam minime nouerat. Mox eo deiecto una cum Gregorio & Benedicto, Martinus omnium consensu pontifex creatur. Ladislaus hoc tempore dum Florentiam pergit, in itinere in coitu mulieris, quae medicatam opera Florentinorum uulnam habuit, extinctus est. Idem in uita olim etiam potionatus exenteratis mulis se includens uenenum euaserat. Dumque concilium Constantiae celebratur, Romani libertatem clamant. Petrus Matutius ciuis inuitus rempublicam suscipere coactus: sese mox magistratu abdicauit, quum legatum cum senatore a Ioanne pontifice missum uidisset, quorum aduentu Ioannes Cincius, & Paulus Palonus securi percussi sunt. Mandauit item Ioannes supplicationes cum capite Io. Bap. fieri. Romani fraudem timentes, quod id Florentinis uendere statuisset, omnino prohibuerunt. Martinus v. e Columnensium familia Sigismundo imperatore maxime procurate creatus in concilio Constantiensi, statim in Italiam ipso imperatore inuito reuertit, prius Basileae indicto concilio. Mediolani primum honorifice a Philippo duce eius amicissimo excipitur. Deinde Florentiae substitit, quod Brachius Perusinus omnem pontificis ditionem occupauerat. Ibique Cosmi Medicis precibus, Ioannes e custodia liberatus, cardinalis etiam remanere permittitur. Qui paulopost in ea ciuitate decessit. Martinus necessario quodammodo in ipsum Brachium sumpto bello, tandem precibus Florentinorum pacem cum ipso fecit, qui pedibus pontificis prostratus, ueniam petijt praeteritorum, eidemque postea militans una cum Gabriele Condemerio legato, Bononiam rebellantem in officio continuit. Martino autem Romam uenienti, omnis aetas sexus obuiam proficiscitur, anno M. ccccxxxi. Alemanum de Ademaris cardinalem, patria Florentinum, uirum doctissimum ad Petrum Lunam in Hispaniam misit, oratum ut se pontificatu abdicare uellet. Huius nunc tumulus in sancta Maria noua conspicitur. Ludouicum Ludouici regis fratrem, qui haeres a Ioanna sorore Ladislai regis institutus fuerat, in regno confirmauit, querente maxime Alfonso Aragoniae, qui suo id iure uindicabat. Quare bellum Aquilae urbi, duce Brachio mouit. Pontifex Franciscum Sfortiam auxilio mittit. in ea pugna interficitur Brachius, qui quod sacris esset interdictus, Romae extra portam sancti Laurentij in loco profano sepultus est. Martinus ex operibus publicis atrium Basilicae Petri restituit, pauimentum Basilicae Lateranensis extruxit, ubi & se condi post obitum mandauit. Eius nunc sepulcrum in medio templo cum aenea statua iacente conspicitur. Sedit annos xiiii. M. liii. De Columnensium autem origine, ut par est in hoc loco recensere, nihil sane exploratum, authorem tamen habeo, qui dicat eos ex oppido Columna descendisse. Ipsi in stemmatis nihil antiquius praefereunt quam ab hinc annis fere d. Odonem quendam magnam militem appellatum, qui omnia simul eorum castra unus possidebat. Deinde familiae triplex facta deductio. Prima quae de Ginzano dicitur. Secunda de Gallicano. Tertia proprie de Coluna, in quibus uiri principes prope c. usque in hodiernum emicuerunt. Religiosus inter eos nihil Ioane Eduardi filio nominatur. Is cardinalis sanctae Praxedis, ac legatus in expeditione Hierosolymitana fuit, anno M. cccxx. martyrium fere passus. Nam inter duos postes a Barbaris hostibus inclusus, iam iam secundus erat, nisi illos diuina prouidentia eius constantia fideque permotos poenitisset. Reuertens uero, Columnam cui Christus adligatus ad plagas fuerat, secum attulit, quae nunc apud aedem S. Praxedis uisitur. Ab his etiam uiris Xenodocheum prope Basilicam Seruatoris excitatum. Nihil uero audacius Sciarra, qui Bonifacio viii. restitit, siue Petro Columna, qui sub Paschali ii. Cuius oppidum occupauit, siue Ioanne Columna milite Ladislai regis, qui sub Innocentio

Ricardus
Sanguineus
Ioannes xxiii
M. ccccxxij

Petrus Ma
tutius
Ioan. Cincius

Martinus v
M. ccccxxviii

Cardinalis de
Ademaris

De Columnensium familia

centio VII. Nihil insuper contumacius Stephano Columna, qui Romæ inuito pontifice L. Bauarum coronauit, unde columnæ gentilitiæ corona est addita. Nihil denique melius aut benignius hoc ipso Martino, cuius fama bonitatis, modum tot ecclesiæ turbinibus imposuit. Huius fratres ex Agapito patre tres fuere. Iordanus maximus natus, dux Venusiæ: deinde princeps Salernitanus: Sciarra, qui sine liberis decessit: & Laurētius comes Albæ: ac magnus regni camerarius. Huic item ultimo tres liberi fuere. Antonius princeps Salernitanus & Marchio Crotonis ac urbis præfectus: Prosper sancti Georgij ad Velabrum diaconus cardinalis: & Eduardus dux Amalfitanus: ex quo Io. & Fabritius geniti. Ex Antonio uero Io. cardinalis, ac Prosper, qui gratia nunc & autoritate apud Iulium florent: quantum sub Alexādro prius exagitati fuere. Ipsi autem Prosper & Fabritius impigri duces, in rebus Neapolitanis egregiam nuper Hispanis operam nauarunt. Eugenius IIII. Venetus, ordinis Cælestinorum apud Mineruæ templum, anno M. ccccxxxi. v. Non. Mar. creatus, Sigismundo imperante, quem Romā profectum diademate redimiuit. Quum Nicolaus Fortebrachus agrum Romanum uastaret, ciues frustra apud pōtificem questī, ad libertatem animum excitant. Molem Hadriani, ac Capitolium capiunt. Septem creant gubernatores. Franciscum adolescentem cardinalem, ac uicecancellarium fratris filium pōtificis capiunt, ac in custodiam mittunt. Eugenium ipsum apud Basilicam Mariæ uirginis trans Tyberim relegant: qui deceptis custodibus aufugiens, clam cimba piscatoria comparata Ostiam: quanquam sagittis insectantibus Romanis, inde Florentiam deferatur, ubi aliquot annos commoratus, Bononiam postea se contulit, ibiq; ædes quibus nunc inhabitant legati, extruxit. Quum negasset ad Basiliense uenire conciliū, Ferrariæ indixit. Quare Basilienses pseudopontificem Felicem Amodeum nomine, Sabaudia ducem, eremitam agentem, creant. Cœptum igitur Ferrariæ, ob pestilentiam necesse fuit Florentiam transferre, ubi & Armeniorum legati, & Ioannes Palæologus imperator Constantinopolitanus cum Romano pontifice de fide orthodoxa conuenere: quum Ioannis maiores terdecies conuenissent, quod argumētum in ualuis æreis Basilicæ Petri ab eo factis continetur. Inde Romam metu liberatam à patriarcha Vitellico, qui cuncta pacauerat, uenit. Sed quoniā de hoc incidit mentio, paucis dicendum. Hic patria Cornetanus Ioannes nomine, patriarcha Alexādrinus, ex humili loco in senatum adscitus, duci propior quàm sacerdoti fuit: quippe qui absente pontifice legatus, tumultum Romæ cōpressit, statumq; reliquum ac terras rebelles pacauit: de fontibus supplicium sumēdo, inter quos fuit Antonius Pontadera, quem ueluti prædonem omnia infestantem, captum, arbori oliuæ suspendit. Franciscum Vicum Viterbiensem, & Fulginatem tyrānos in arce Soriani securi percussit: demum, quod contra Florentinos cum Philippo duce inuito pontifice conspirasset, per insidias captus in transitu pontis, ac in Hadriani mole custoditus, ueneno sublatus est ab Antonio Rido Patauino arcis præfecto. Eugenius autē ubi Romam uenit, picturam Basilicæ Lateranensis à Martino inchoatam, ad hoc æui durantem, in pariete absoluit, porticumq; qua ad S. sanctorum sacellum itur, extruxit. Ludouicum patriarcham Aquileiensem fortissimum uirum, cum exercitu Florentinis auxilio misit, qui tunc ad Anglare oppidum à Picinino duce copiarū Philippi uicecomitis oppugnabatur: ex quo uictoria potiti sunt. Hic Ludouicus patria Paduanus, arte medicus, ob sua merita pugnae, in senatum adscitus, tantos sibi spiritus adsumperat, immemor generis, ut primus sit ausus cardinalium, canes equosq; alere: conuiuiorum, lautitiæq; ac supellectilis plus quàm illi ordini par erat, splendorem introducere: Ciues Romanos ad omnem ignauiam uitæ collapsos ad cultum ciuiliorem reducere, Campum Floræ ubi greges pascebantur, munire. Denique unus omnia tunc administrare. Schisma quoque Felicis pseudopontificis facile sublatum. Hic enim Amodeus dux fuerat in concilio Basiliensi creatus à Germanis, quod in concilio Constantiensi fuerat indictum: sed de hoc fati in reb⁹ Gallicis. Eugenius igitur post hoc Iulianum Cæsarinum legatum cum Vladislao Pannoniæ rege aduersus Turcas misit, in quo ambo pariter occubere. Fuit studiorum amantissimus, quotidie se in secretum aliquot horas recipiendo: uultu alioqui decoro, ac uenerabili, oculos in publico nunquam attollebat, ut à parente meo qui eum sequebatur, accepi: cardinales xvi. Florentiæ fecit, inter quos Græcos duos, Bessarionem Nicenum, atque Isidorum Rutenum, Guilelmum de Eustoureuilla Rothomagensem, Decessit Romæ pontificatus anno xvi. ætatis Lxiii. salutis

Eugenius iiii
M. ccccxxxi

Patriarcha
Vitellicus

L. Patriarcha
Aquileiensis

Felix pseu
dopontifex

Cardinaliū
creatio

tis M. ccccxlvii. vii. Calend. Martij, & in Basilica Petri conditur. Nicolaus v. Nicolaus v
M. ccccxlviij
 natione Lunensis, ex oppido Sarazano, imperatore Frederico III. Sedit annis VIII.
 Thomas uocatus, arte medicus, deinde subdiaconus factus, ex humili loco. Bononiae stu-
 dijs profecit, adiutus benignitate Nicolai Albergotti cardinalis sanctae crucis. Missus
 deinde cum Ioanne Caruaialla Hispano ab Eugenio in Germaniam, Basiliensis concilij, ac
 neutralitatis, ut ipsi appellabant, tollendae gratia: fautorē tunc Romani pontificis Aeneam
 Piccolomineum, qui postea Pius II. fuit, apud Fredericum imperatorem nactus, omnia
 ex uoto reportauit. Redeuntibus honor adhibitus, roseis Galeris obuiam missis, ac in se-
 natus ordinem receptis. Eius tempore opera Simoneti ordinis Eremitarum, pax inter
 Venetos & Franciscum Sfortiam facta: utq; Alfonsi regis autoritas huic accederet, ora-
 tores principum simul & Dominicus Capranicensis legatus ad eum profecti. Erat hic &
 ingenio uehemens, & libertate loquēdi, qua olim Fauonius apud Rom. Dum esset in cō-
 clauis, Stephanus Porcarius in Araceli coniurationem de libertate fecit, quem ille postea Stephanus
Porcarius
 Bononiam relegauit. Inde clam redeuntem, ac in incepto perseverantem, unā cum caeteris
 coniuratis deprehensum in arce suspendit. Inter coniuratos fuit Baptista Sciarra, qui
 per medios armatos solus incolumis euasit. Fredericum imperatorem unā cum coniuge
 Leonora diademate cinxit. Iubileum annum M. cccccl. celebrauit, quo tempore pons
 Hadrianus tabernis tunc opprimentibus angustior, quodam die multa milia concurrentia
 non cepit, sed partim in Tyberim deiecti, partim calcibus equorum oppressi fuere. Biblio-
 thecam Vaticanam instituit, missis quaquauerfus doctis uiris comparandorum librorum
 gratia. Primus nostri seculi literas pene extinctas excitauit, praemijs omnibus uirtute pra-
 ditis hominibus inuitatis. Officium nullum seu magistratum uendidit. Basilicam Petri ab
 apsidis fronte pulchro coepit opere augere: Itemq; murum Vaticano superstantem magni
 sumptus. Opus utrunque imperfectum. Constantinopolis eius tempore à Turcis direpta,
 quò paulo ante Isidorum cardinalem Rutenum, natione Graecum, ad confirmandos ani-
 mos miserat. Inter tot uiri huius egregias laudes, uitium hoc tantum notatum, quod nimio
 bibendi studio teneretur: perquisitis undique uinorum generibus. Decessit anno pontifi-
 viii. Salutis M. ccccclv. ix. Calēd. Aprilis. Calistus tertius praesul ac genere Va- Calistus iij
M. ccccclv
 lentinus, Alfonsus Boria uocatus, uir iuris pontificij scientia doctissimus, Alfonsi regis fa-
 miliarissimus, anno M. ccccclv. vi. eid. Aprilis pontifex creatur ex uaticinio Vin-
 centij ordinis praedicatorum, quem uiuentem Valentiae coluit, ac post mortem inter san-
 ctos retulit. Expeditionem in Turcas quam antea uouerat si ad hunc statum perueniret,
 continuo sumpsit. xii. igitur triremes collationibus Christianorum cōparatas cum Lu-
 douico patriarcha Aquiliensi, quem supra memorauit, classis praefecto, mittit. Qui expu-
 gnata Lesbo insula cum aliquot castellis, breui tempore reuersus est. Vncafan Armenie
 Persiaeq; regem, per oratores magnopere hortatus contra eosdem hostes. Quamobrem
 ille uictoria potitus, gratulatum ad pontificem legatos misit, quod eo impulsore haec felix
 citas sibi contigerit. Huius etiam tempore, nobilis illa ad Belgradum uictoria contigit, ubi
 tres Ioannes interfuere, Caruaialla legatus, Vaiuoda dux, & Capistranus concionator.
 Vir fuit admodum mitis, ac in pauperes magnopere liberalis. Caedes per urbem ab Hispa-
 nis plurimae, eo tamen nescio, fiebant, quod Borgiae fratris filio feroci ingenio nimium
 permitteret, cuius fratrem Rodericum uicecancellarium fecerat. Senio longo confectus
 moritur in urbe, quum sedisset annos tres, menses totidem. Anno M. ccccclviii.
 octauo eid. Augusti. Sepultus in Basilica Petri. Pius secundus Senensis Aeneas nomine, Pius ij
M. ccccclviij
 gente Piccolominaeus, apud Corsinianum castrum Senensium ob paupertatem parētum
 natus, in ipsa adolescentia peregrinatus, quum magnam praeferreret indolem atque ingenium
 in Frederici imperatoris dignationem uenit, eiusq; magister epistolarum: postremo rebus
 magnis, legationibus etiam adhibitus, unus omnia apud eum obibat. Quumq; sub Euge-
 nio in abrogando Basiliensi concilio magnopere Romanae fauisset ecclesiae, à Nicolao
 praesul Tergestinus, deinde Senensis, mox à Calisto cardinalis, denique eius successor fa-
 ctus: nihil antiquius habuit quam contra Turcas ipse proficisci, quod proculdubio pro-
 positum religiosum absoluisset, si per ignauiam ceterorum principum Christianorum qui
 eum decepere, praesertim ducis Burgundiae, licuisset: cuius rei gratia Mantuae cōuenerat,
 ex eoq; dolore decessit. Eius res gestas elogium hodie sepulcri continet. Ferdinandum re-
 X gem

gem in regnum Neapolitanum auctoritate ac exercitu adiutum instituit. Sigismundum Malatestam uirum facinorosum, bello ac edita uulgo accusatione infectatus est. Cathari nam Senensem in sanctarum catalogum redegit. Vir moribus castissimus, religionis amatissimus, literis ac studijs pertinacissime deditus. Nam inter tot occupationes, etiam in extremo historiam orbis geographiæ cœptauerat, magis uere ac diligenter quàm eleganter. Nam eloquio quodam naturali, ac laterum firmitate magis quàm literis clarus habebatur, scripta quæ eius quanquam sermone carent Latino, uim tamen & uirtutes ostendunt oratorias. Tot igitur uiri laudes unum tantum ambitionis uitium cōmaculabat. Quum semper promotionum appetentissimus fuerit atque gloriæ, ea quæ de causa & labores plurimos susceperit, amicitias quæ principum coluerit, ac demum pontifex sedit annos VI. uixit LXX. Decessit XVIII. calend. Septembris, M. CCCCLXIIII. sepultus in basilica Petri ingredientibus sinistrorsum. Paulus II. Petrus Barbus patria Venetus, successit anno M. CCCCLXIIII. Eugenij sororis filius fuit, ab eodem cardinalis ægre factus, quod natura bardus, ac crassa ceruice fuisset. Quapropter res pontificalis magnam in eo primum fecit inclinationem, ut deinde tradita per manus successiones usque ad hunc diem innumerabilibus malis tempora refererint, dum ianuis uitiorum omnium reclusis, palam cunctis antiquam pastorum disciplinam pessundare liceret. Is enim nec literatura, neque moribus probatus, ea de causa est cæteris grauibus uiris prælatus, ut Ludouico patriarchæ resisteret, cum quo simultates gerebat, tanta illius erat ob potentiam & diuitias inter omnis inuidia. Igitur præter necessarias auditiones dies totos aut uoluptati, aut nummis pensandis, aut ueterum numismatis, siue gemmis, siue imaginibus spectandis tradebat. Amicitias nullas pristinas aut beneuolentiam seruauit. Inter hæc tamen uitia hanc animi integritatem custodijt, ut rem nullam ecclesiasticam liceretur, iustitiam quoque publice sectaretur, seuerus, nec tamen crudelis in delinquentes: nam carcere magis quàm morte plectebat. Primo anno Comitem Aduersum ac Deiphobum Anguillarem qui iter obsidebant sustulit. Contra Robertum Malatestam de urbe Arimino per Neapuleonem Ursinum infelicitate dimicauit, quum hostis numero militum longe inferior esset. Veneti, Florentini, rex quoque Fernandus cum Frederico Urbini duce erant auxilio. Fredericum imperatorem apostolorum limina salutatum uenientem, sumptu pro dignitate excepit. Cardinales admodum paucos fecit, inter quos duos tantum ob uirtutem, Marcum Barbum suum propinquum, præfulem Vincentinum, & Oliuerium Carafam præfulem Neapolitanum, Danielis Matalonæ comitis ex fratre nepotem, qui ob fortitudinē simul & animi modestiam præcipuum apud Alfonsum regem, ac eius successorem locum obtinuerat. Paulus itaque dum post cœnam cum architecto Aristotele de traducendo Vaticani obelisco in plateam Basilicæ Petri sermonem haberet, obruente crapula repentino ex apoplexia interiit VII. calend. Augusti, anno salutis M. CCCCLXXI. pontificatus VI. mense decimo. Xystus quartus. Franciscus Sauonensis ordinis minorum generalis, ac theologiæ professor, anno M. CCCCLXXI. VI. eidus Augusti, omnium consensu cardinalium, qui XVIII. fuere, pontifex creatur, Latino Ursino, Francisco Gonzaga, & Roderico uicecancellario magnopere suffragantibus. In mitræ solennibus apud Basilicam Lateranensem dum in magni populi frequētia lectica portaretur, orto subito tumultu, seu casu, seu ex composito maximum uitæ subijt periculum, ut etiam saxis appeteretur, & à lecticarijs penè destitueretur. Res tandem Latini cardinalis auctoritate, prouidentiaque sedata. Ante omnia antiquos canonicos in eandem Basilicam reduxit, eiectione inde à Romanis statim post Pauli mortem canonicis regularibus, quos olim Eugenius, ut in antiquam eorum possessionem introduxerat. Liberalissimus omnium pontifex, negabat nunquam, quin eadem pluribus importune rogantibus sæpe concedebat. Ea de causa libellis signandis Ioannem Monte mirabilem uirum Gallicum exercitatum ac seuerum præfecit, qui non rite concessa interpolare ac retractare posset. Suorum in primis amantissimus ac indulgentissimus fuit, quorum causa pleraque præter fas iusque & agebat, & concedebat. Petrum ante omnis eiusdem ordinis ac patriæ, quem à puero unā cum Hieronymo fratre sibi educauerat, ad cardinalatum usque prouexit: uirum alioquin natū perdundæ pecuniæ. Nam biennio quo tantum post ea uixit CC. aureorum millia, in luxu uictitando solum absumpsit. LX. milia aris alieni, argenteorū itē CCC. pondo dimisit. Decessit tabidus uoluptate annorū XXVII. opificibus

Paulus ij
M.cccclxiiij

Xystus iiij
M.cccclxxi

opificibus maxime desideratus, quorū officinas nouis semper lucris & operibus replebat. Hieronymus uero frater Foroluij Forocornelijq; princeps factus, post cum rem omnem ecclesiae administrauit, uir ingenio fauioꝛe, ac uoluptatibus praeter unicam uenationem minimum deditus. Xystus itaq; post hos fratrum sororumq; filios extulit, neq; enim alter propinquis fecundior fuit, inter quos Iulianum S. P. ad uincula cardinalem, eiusq; fratrem Io. urbis praefectum, Soraeq; ac Senogalliae principem fecit. Deinde Christoforum & Dominicum de Ruuere fratres, patria Taurinenses, ex successione in patrum etiam collegium cooptauit. Ab his enim & nomen olim familiae sumpserat, & plura uitae commoda. Praeter autem supradictos & alios diuersis temporibus creauit. Io. Columnensem, & Io. Bap. Sabellum, quos postea quum suspectos haberet, post consistorium die quadam in molem Hadriani coniecit, unde post annum incolumes dimisit. Praeterea Georgium Vlyssiponensem, Stephanum Nardinum Mediolanensem praesules, Raphaellem Sauonensem Hieronymi comitis supradicti ex sorore nepotē, aetate annorum XVII. Ascanium Mariam ducis F. filium qui ambo nunc & gratia & auctoritate pars maxima senatus sunt. postremo Io. Iacobum patria Mediola. Parmen. praesulem cubicularium suum, quem seruitio tantum acceptum, ex humili loco promouit. Ad arma conuersus, quibus magis quam religioni natus fuerat, primo contra Nicolaum Vitellium Tifernatem, quem antea amicū habuerat, Laurentij Tifernatis hostis persuasione permotus, misit expeditionem, cui card. sancti Petri ad uincula legatum praefecit: ille expugnatus in exilium quidem abiit, sed paucis post diebus fauentibus ciuibus reuersus, arcem etiam quam pontifex in ea excitabat, disiecit. Bellum deinde aduersus Florentinos exorsus occasione Laurentij Medicis, quem detecta coniuratione, domo expellere conabantur, de quo quod in Florentinorum rebus satis dixi, scribere rursus super sedebō: tantū narrabo Florentinos in hoc bello, Galliae regē, Venetos, Ferrarienses, Mediolanensesq; habuisse fautores, & ab horum omnium legationibus huius occasione controuersiae, quae iniusta uidebatur, Xystum ad concilium citatum fuisse: illum autem summa constantia respondisse, se concilium libenter quidem admissurum ubi speraret omnium illorū principum crimina patefacturum, resq; plurimas ablatas ecclesiae repetiturum. Quapropter quem illi metu expugnare sperabāt, ab eodem perterrefacti discesserunt. Tertium bellum contra Ferdinandum Siciliae regē per Robertū Malatestam Sigismundi filium gessit, in quo ducis uirtute pauciores numero ad campum mortuū pugna commissa magnum regis exercitum unā cum Calabriae duce profligauerūt. Capti proceres omnes, Romamq; ducti, paucisq; post dieb⁹ gratis facta pace dimissi. Dux ipse solus Antium usq; prope mare fugitās, inde Neapolim se recepit. Columnenses quoq; qui unā cum illo conspirauerant, eumq; suis oppidis prope urbē receperāt: primum quidem uenia donauit, deinde quum Laurentius protonotarius ex ea familia rursus contumax appareret, in domo sua Romae armis, cohorteq; pontificia, tum Ursinorum auxilio expugnatus, caprusq; ac breui post tempore securi percussus est. Eorum insuper iam omnia ferē oppida capta erāt, si per mortem pontificis licuisset. Postremū bellum aduersus Venetos sumpsit pro Hercule Estensi duce Ferrariā, ut in rebus Ferrariensium narraui. Quum igitur tot tumultibus absumpta pecunia indigeret, noua collegia primus excogitauit quae liceretur. Dato itaq; negotio Sinolpho protonotario ē castro octerio uiro solerti breuiatores minoris praesidentiae instituit, quondam à Pio creatos, deinde à Paulo successore sublato, quorū loca quingentis, postea sollicitatores quorum trecētis uenire. Deinde ad stipulatores certos, sine quibus nullae possent confici tabulae, sed hi per successorem antiquati. Postremo apostolici fisci nouē notarios, quibus emolumēta unius assignauit, qui antea cunctis praerant. Is fuit aetate nostra Gerardus Mafeus Volaterranus, qui ob egregium bonitatis ac prudentiae nomen ei muneri gratuito à Ludouico patriarcha ac camerario delegatus fuerat, ac Gasparem Blondum successorem habuerat. Atq; hoc modo curiae Rom. libertas in compedes quasi coniecta, ut nulla industriae uia sperari posset. Verum haec seu necessitati, seu uerius proximis ac ministris tribuenda. Nam eo pontificum nullus nec animo munificentior, nec in dando hilarior, nec in promouēdis hominibus promptior repertus fuit. Miseros enim atq; à Turcis eiectos principes, Bosnae Cypriq; reginas, praeterea Andream Palaeologum Peloponnesi, & Leonardum Toccum Epiri despotos aluit. Saxoniae ducem, Christiernum Daciae, deinde Moesia, nouissime Ferdinandum Siciliae reges apostolorum

limina salutatum uenientes, magnificentissimis sumptibus excepit. In operibus publicis æque maximus, urbem à situ ac cœno uindicauit: uis primus munitis, porticibus quoque eiectionis quæ uias occupabant, uicorumque magistris ac curatoribus institutis. Templum insuper uetustate obsita, omnia restituit. Xenodocheum sancti spiritus pulcherrimis ædificijs ampliavit. Templum pacis de nouo constituit, ubi canonicos regulares à basilica Lateranensi eiectionis reposuit. Pontem Aurelium penitus collapsum suo nomine refecit. Ædes in Vaticano pontificias refecit. Prætorianis, excubitoribus, magistratibus, muneraque obeuntibus loca commoda adsignauit: quum prius præter dignitatem in cellis ferè penuarijs situ squalentibus agerent. Romam denique ex lutea lateritiâ: sicut olim Augustus ex lateritiâ marmoream reliquit. Annum iubileum ad xxv . reduxit: primusque celebrauit. Rem Romanam sedisque apostolicæ dignitatem ita tuebatur, ut non facile cuiquam quamuis maximo pessundari pateretur, quod quum in cæteris supradictis, tum in ultimo ostendit bello pro Hercule Estensi. Quum pacem à socijs præter eius uoluntatem & cõsensum fieri conspiceret: ex animi uti putatur dolore, podagra insuper aggrauante, qua in ultimis annis maxime laborabat, in quintum diem expirauit qui fuit primo eid. Aug. anno salutis $MCCC/LXXXIII$. pontificatus XIII . Innocentius VIII . Io. Baptista Cibo Genuensis, post Xysti mortem diebus xx . cathedræ successit, qui pauper olim puer, forma tamen præstanti inter Alfonsi regis Siciliae ministros, inde Romam ueniens in contubernio Philippi cardinalis Bononiensis diu fuit. Præsul deinde Sauonensis: postea Melfitensis à Xysto Dararius, postremo cardinalis factus est: quum ei plurimum dilectus esset ob dulces mores & humanitatem, qua omnis usque ad uitium superauit. Nam & infimæ conditionis homines sæpe exosculabatur, amplectebaturque. Verum quum omnibus blâdus esset, nemini tamen benignus, innatamque auaritiâ iocis atque dicerijs transigebat. Initio ferè pontificatus contra Ferdinandum Siciliae regem cum eius regni proceribus conspirauit, expeditionis duce Roberto Seuerinate aduerso. Is quum in urbe moram ac diem de die traheret: nunc rem aliam, deinde aliam causando tribus mensibus quam uenerat: Nomentanum tantum pontem, qui ab Vrsinis regi militibus tenebatur expugnauit, ubi etiam eius filij Fracassæ, pila igne contorta ora dehonestauit, tandemque multa pecuniâ comætuque frustra cõsumptis, exauctoratus est. Innocentius uero à suis deceptum se uidens, necessario pacem fecit his conditionibus, ut pontifici census debitus penderetur, & rebelles seruarietur incolumes: rege Hispaniæ, Ludouico Sfortia, ac Laurentio Medice uadibus acceptis: quorum neutrum Ferdinandus, quum postea minime præstaret, missus Petrus Vicentinus cameræ auditor audacissimus, unâ simul cum Iacobo Volaterrano secretario apostolico, ac cubiculario, uiro prudente ad res repetendas, re infecta reuertit. Post hæc Innocentius ad pacis studia conuersus, nihil potius habuit quam urbis quieti copiæque studere, quapropter eius toto tempore & uilis annona fuit, & urbs à grassatoribus latrocinijque tuta, quum esset in uindicandis criminibus inexorabilis. Nam duos fratres F. Bufali filios seditioforû receptacula, ob eorum potentiam diu impunitos, una die simul capi ac securi percuti mandauit. Xysti deinde sequutus exemplum quæstus gratia secretariorum collegium instituit, pristinum numerum augendo: pontificum etiam primus qui nouum & ipse exemplum introduceret palam liberos nothos iactandi, ac soluta omni antiqua disciplina diuitijs eos omnibus cumulandi. Nam & alteri Francisco oppida nonnulla urbi uicina dedit: Laurentijque Medicis filiam matrimonio locauit. Alteram Theoderinâ, Gerardo Usuari Genuensi nuptam, opibus perquam magnis ornauit. Cardinales fecit Laurentium fratris filium nothum, & Antoniottum eiusdem patriæ antiquum eius contubernalem, uirum honestissimum, rerumque multa experientia clarum: alios item nonnullos. Eius tempore inuentus crucis titulus in basilica crucis in medio templi, pariete oclusus, cum triplici lingua: Iesus Nazarenus re. Cætera deficiunt. Præterea calix aureus magni ponderis, quem Ludouicus XI . Galliarum rex paulo ante basilicæ Lateranensi donauerat, surreptus: nec qui fuerit unquam deprehensus. Fuit Innocentius corpore excelso, ac candido, decoroque ingenio tardo, ac literis procul. Inter officia publica quandoque dormire uidebatur. Valetudine prospera: uerum biennio antequam decederet, in narcem quandam soporiferam ex morbo incidens horis ferme xx . sine articularum motu immobilis apparuit: famaque iam mortis quoquo uersus perlata fuit: iamque cardinales de ordinandis circa successorem omnibus conuenerant, quum subito uiuus apparuit. Excessit

Innocen. VIII
M. CCCC/
LXXXIII

Excessit biennio post, ex eodem ferè morbo anno ætatis L X . pontificatus VIII . salutis M . ccccxcii . VIII . calend. Augusti. Sepultus in Basilica Petri æreo monumento iuxta arcam ab eo designatam, in qua ferrum hastæ conditur quod latus dominicum perfo-
 dit. Hoc siquidem olim apud ædem sancti Andreae Antiocheæ repertum, capta iam ci-
 uitate: Boemundus in prælio corripens, arcem quæ expugnari non poterat illico cepit,
 simul & hostium L . millia prodigiose trucidauit. Inde Constantinopolim dono impera-
 tori aduectum. Postremo Turca illi succedens, Innocentio ut eum fratris captiui causa le-
 uaret pro munere miserat. Alexander VI . Rodericus Borgia, patria Valentinus S.R.E. *Alexander VI*
M. ccccxcij
 uicecancellarius, Calisti quondam pontificis ex sorore nepos, post dies XXXII . Innocen-
 tio succedit, nonnullorum opera cardinalium qui primi ingratum eum sensere, ac omnes
 sub eo postea uaria calamitate sunt pressi: partim exilio, partim carcere mulctati. Iulianus
 Ostiensis & Raphael Camerarius, quod suspecti essent, alter ob ueterem similitudinem, alter
 ob propinquos Æmylia expulsos, sponte ob metum secesserunt usque ad successorem.
 Proceresque Romani, quorum cardinales eum extulerant, alij alia de causa sublati. Vrsini
 ante omnis bellum sustinuerunt æstate una, in quo duces fuere Guido Urbinas ac Pont.
 filius unà cum Bernardino Lunate legato. Capta nonnulla castra, res ad Brachiani obsi-
 dionem redacta, quod mulieris uiduæ uirtute ea tenus defensum est, donec Carolus Vir-
 ginij filius nothus cum parua ac collectitia manu superueniens, totum pene exerci-
 tum simul cum ductore ipso, tãquam in cauea pullos gallinaceos caperet, Legatus filiusq;
 uix fuga euaderent. Post hæc eis pax data. Urbinas XXX . millibus aureorum se rede-
 mit. Alexander deinde nihil prius habuit quàm Innocentij exemplo suos nothos hono-
 ribus, uerum longe maioribus extollere, quando iam res hæc honori & gloriæ cœpit esse.
 Itaque Lucretiam filiam prius Ioanni Sfortiæ Pisauriensi principi locauit, deinde abdi-
 catam Aloisio Aragoni, Alfonsi regis filio notho: quo demum interfecto Alfonso Estensi
 Ferrariæ duci, cum quo adhuc perseuerat. Ex filijs uero alterum minorem natu principem
 in regno Siciliae fecit: alium Cæsarem cardinalem. Maiorem quoque in Hispania ducem.
 Qui breui tempore noctu quadam trucidatus & in Tyberim proiectus est. cædis autho-
 rem quanquam plerique non ignorât, non tamen nominare fas putant. Post eius mortem
 Cæsar cardinalis spreto sacerdotio eiusq; ordine, cupidus dominandi, se ad Ludouicum
 Gallia regem cum magna ui auri ac supellectilis contulit, eiusq; propinquam de Lebreto
 in matrimoniũ unã cum oppido Valentia accepit. Regis deinde auxilio, perpetuoq; fœ-
 dere multum in Italia sibi ditionis parauit. Æmyliam in primis omnem præter Bononiam
 eiecit partimq; necatis antiquis familiarum possessoribus, in Hetruria Populinum, in
 Piceno Camerinum, Senogalliam, Urbinum, quod ex omnibus per prodicionem cepit.
 Nam cum ut hospes & amicus à Guidone duce cum exercitu apud Callium exciperetur,
 extemplo dato signo urbem eam corripuit. Inde propere Urbinum inuadi mandat. Guido
 uero cum non satis uirium improuisus ad resistendum haberet, ne in manus hostis perue-
 niret, statim relictis omnibus nocte sequenti paucis comitibus ad sororiũ suum Mantuam
 aufugit. Pontifex interim Roma supplementa res agenti mittebat, una tãtum cogitatione
 occupatus, quonam modo eum maximum principum constitueret: ea propter in animum
 induxit proceres urbis finitimos alia atque alia de causa prorsus omnis extinguere. Cœ-
 pitq; à Caietanis uetusta familia, qui nonnulla apud Volscos oppida possidebant. Iaco-
 bum protonotarium ex ea gente Honorati filium carcere inclusum, necauit. Adolescen-
 temq; unicum Colæ filium familiae superstitem absentem trucidari iussit. Columnensium
 deinde Gallorum auxilio expulsum, imperium omne inuasit. Quod reliquum erat cum
 ad Vrsinos anhelaret nec satis causæ haberet, occasionem est nactus, quam optanti, homi-
 num promittere nemo potuisset, ipsa dies iam obtulit ultro. Contigit enim ut ipsemet Vr-
 sini tantos Cæsaris successus, tantamq; imperandi cupiditatem aspicientes, sibi quãquam
 amicis timerent, ne cunctis iam sublati ipsi quoque delerentur. Itaque cum ijs qui pari
 formidine adficebantur, unã conspirant. Erant autem hi, Ioannes Bentiuolus, Ioannes
 Paulus Balio Perusinus, Vitellocius Tifernas, Liberoctus Firmanus, Pãdulfus Petrucius
 Senensis, Baptista cardinalis & Paulus Vrsini. Qui omnes prope Perusiam consilio facto
 contra Cæsarem coniurãt, Euestigioq; irruptione facta, Urbinũ recipiunt & Camerinum,

cohortesq; Cæsarianas, quæ ad succurrendum mittebantur, in itinere adorti adfligunt, a
 liaq; Amyliæ oppida tenrare continuo festinant. Pontifex hoc accepto nuncio magnope
 re commotus, omni studio placare sibi Vrsinos in primis conabatur, quod facile cunctos
 ipsorum sperabat auctoritatem sequuturos. Itaq; omni pollicitatione, humanitate, condi
 tioneq; delinitos in suam sententiam adduxit: illi conciliati iam capta restitunt, de no
 uoq; Senogalliam Cæsari acquirunt, quò Paulus & Grauinæ dux Vrsini Vitellocius &
 Liberoctus unà conuenerant. Cæsar igitur, qui Forocornelij se continebat, opportunum
 tempus se uindicandi ratus, eò cum exercitu Vasconum de improviso proficiscitur: illi
 obuiam inermes procedentes, ueniam petunt præteritorum. Humaniter excepti sunt, cu
 stodiæq; interim clam adhibiti ne fugere possent. Itaq; iam deducendi officio functi quum
 discedere uellēt, simulatione simul colloquēdi restare iussi sunt. Quū in conclaue uenissent
 extēplo clausa ianua, & à militibus ad hoc ordinatis capti Vitellocius & Liberoctus, eodē
 die strangulati, paucis post diebus reliqui. Nec mora, Perusia, Tifernumq; eiectis Vitellijs
 ac Balionibus pontifici sese dediderunt. Pontifex interea Romæ ubi per nuncium cele
 rem noctu captos hos esse accepit, cardinalem Vrsinum quem multa prius blanditijs, speq;
 securum reddiderat, mane hortatur ad palatium uenire, fingitq; Columnenses prope ur
 bem adesse, pontesq; cepisse. Ille credulus ubi obtemperauit, capitur, & in molem Hadria
 ni conijcitur cum abbate Aluiano Vrsinarum partium. Præsul uero Florentinus & Iaco
 bus Sanctacrucius eadem hora capti, in palatio sunt custoditi. Sanctacrucius postera die
 dimissus, uadibus datis, consentiente cardinale, ad oppida Vrsinorum pontifici adsignan
 da: ipse uero cardinalis paucis post diebus est elatus, causa mortis omnibus facile iudica
 ra. At Cæsar quum persequi reliquias coniuratorum statuisset, è Senogallia cum exercitu
 quindecim milium armatorum contra Pandulfum Petrucium profectus, in agrum Senen
 sem irrupit, oppidaq; nonnulla capit. Senenses qui ab initio resistere, Pandulfoq; omnia
 permittere statuissent, quum tamen non æquis uiribus responderent, cedere illum ad tem
 pus maluerunt, quàm unius hominis causa rempublicam periclitari: quapropter illo Lu
 cam cum omni familia discedente, bellum dissolutum. Inde Cæsar ad Vrsinorum oppida
 reliqua se conuertit, ac Cære uetustum gentis oppidum expugnare cœpit, natura munitis
 simum: instantia tamen ac potentia iam iam potiturus cum Iulo Vrsino cardinalis fratre,
 qui locum defendebat, transegit, ut ille incolumi substantia discederet. Victor igitur cæte
 ra infectari supersedit, quod uideret maxime Ioannem Iordanum Virginij filium Gallis
 addictum, quorum ipse auctoritate nitebatur. Alexander interim omnis excogitabat uias
 ad pecuniam quæ suis cupiditatibus suppeteret: quapropter nouum scriptorum breuium
 collegium instituit numero octoginta, quorum loca singula septingentis quinquaginta
 aureis uæniere: reliquorum collegiorum emolumenta quod omnia uenditarentur, nihilq;
 pecuniæ negaretur, ab initio fœcunda quidem, uerum postea nunquam exiliora, diuisa
 cum Rothomagensi Gallia legato rerum omnium facultate. Quos uulgus Marranos uo
 cat diuersis temporibus acquisiuit, cardinales trigintasex interpellatim creauit, in quibus
 fuere Hispani octodecim, quorum optimi ac præstantissimi Bernardinus Caruaiala præ
 sul Carthaginensis, regis Hispaniæ legatus tituli sanctæ crucis, qui ad stemmata nobilis fa
 milia magnum ipse decus adiecit, uitæ modestia, theologiaq; scientia præditus. Ioannes
 Salernitanus, & Franciscus Borgia Cusentinus, præsules ambo, religionis ac bonitatis fa
 ma conspicui. Italicorum uero totidem, Ioannes Antonius Mediolanensis præsul Alexan
 drinus, è duodecim iudicibus, iuris scientia nulli secundus: Franciscus Soderinus præsul
 Volaterranus, ac Referendarius, in eadem & ipse scientia clarus: nec minus rerum pruden
 tia, animique solertia, quam & à parentibus quasi hæreditariam habuit, & ipse multis
 pro patria, multis etiam in Romana curia exantlatis laboribus est adsequutus. Hadria
 nus Cornetanus, præsul Batoniensis, eius breuium magister, potius uero rerum omnium
 uicarius. Is enim diu Quæstor in Britannia fuerat, ubi ex regis amicitia magnas opes ad
 sequutus, deinde ab Alexandro aduersus, unus omnino fuit, qui ob singulare ingeni
 um difficillima tempora non solum incolumis euaserit, sed cum laude superauerit. Cæ
 terum in Alexandro, ut de Annibale Liuius scribit, æquabant uitia uirtutes. Inerant nan
 que ingenium, ratio, cognitio, memoria, diligentia, eloquentia uero quædam natura
 lis, & ad

lis, & ad persuadendum apta, ut nemo rem cautius proponeret, aut acrius defensitaret, seu quouis cuperet impelleret, sese unum omnium animis adcommo-
 cundis de remissione, cum seueris de disciplina, cum patribus de republica loquebatur. Suos aduersarios placabilitate ac patientia deuinciebat. Nam eorum qui de numero pa-
 trum exulabant, quosue suspectos habuerat, nihil de pristina dignitate detraxit. Gallorum animos contumacissimos ita sedauit, ut amicissimi discederent. In tanta procerum Rom.
 uastatione, quod sanè incredibile, nullum in urbe tumultum, nulla sensimus arma, omnia ipse obire, parum in rebus arduis cuiquam fidere. Idem in ocio solutissimus, in metu con-
 stantissimus: nunquam negocia seu legationes audiendas uoluptate præuertit, res in mul-
 tam noctem protrahebat, breuissimi somni cibiq; . Artes liberales si non colebat admira-
 batur, Iuris præsertim scientiã ubi esse contigerit. Salaria doctoribus, stipendia militibus, mercedem operarijs, nunquam est differre nedum auferre uisus: cuius rei gratia exercitum quem magnum sæpe nutrebat, ductore filio, fidelissimum habuit, breuiq; tempore ac ne-
 gocio totam ferè Aemyliam quæ tributa non exoluerat ei subegit. In annonæ difficultate quæ bis contigit, aduecta è Sicilia magna uí frumenti ita diligenter urbi prouiderat, ut plebes nullum ferè sentiret incommodum. Has igitur animi dotes magnis obruerat uitijs, quæ narrare non attinet, tantum referam quæ uulgus adspexit. Si quando rerum fasce non premeretur, omni se remissionis generi sine discrimine dedit: quapropter comœdias Plautinas, cæteraque ludicra libenter spectauit, frequentèrque in Hadriani molem uenti-
 tabat, ut palam personatos per eorum ferias ac omnes dies festos siquid elegantius in ho-
 minum genere per uiam præteriret, propius adspiceret. In nuptijs filia quæ ad uirum Ferrariam profectura erat, equestres ludos & uenationem in Vaticano extra ordinem de-
 dit. In urbe gladiatorum nunquam licentia maior, nunquam populo Romano libertas minor. Delatorum magna frequentia, breuissimo maledictio pœna mortis erat. Grassato-
 rum insuper omnia plena, nec noctu tutum per urbem iter, nec interdium extra urbem. Roma gentium refugium, & arx populorum omnibus seculis, nobilis iam carnificina facta erat, quæ quidem omnia suorum causa, quibus omnia indulserat, permittebat. Ipse quoque Cæsar dum hæc ei licuere, ea fuit indole, ut si ab initio in bonos incidisset uitæ monstrato-
 res, perpetuam sibi, rei q; Romanæ gloriam peperisset: nam & in ea adolescentia, quantum perspicere potuimus, nec deliberati consilium, nec ductanti exercitum maiorū disciplina, neq; sermonem habenti facundia defuere: ea q; demum à natura liberalitate, ut patris auariti-
 am sæpe palam detestaretur. A iustitia quoq; uti uidebatur minime abhorrens, quin in Aemylia iam adepta summa æquitate populos regebat, ac iudicem grauissimum Antonium Mōtanum iuri dicundo præposuit, tanta subditorum probatione, ut illi uel defuncto Ale-
 xandro, quod minime putabatur, in officio persisterent. Verum ut sterile solum & intem-
 peries cœli, bona frugum semina præcipitât: sic & hunc praua instructio, ac proximorum libido à recta uirtutis semita detorserunt, ex quo seq; ac omnem Italiam uarijs calamitatibus inuoluit. Hæc autem quota portio fuit, quæ probris contaminata ex Hispania aduecta re-
 liquam gentem infamabat, quum uerba loquar, urbs Roma neque unquam maior, neq; sanctior quàm sub Hispanis principibus ac pontificibus fuerit, si Traianum & Damasum recensere uelimus: hodie q; & in ordine amplissimo tum in cæteris collegijs uiri præstan-
 tissimi hanc ex parte magna reprobent. Ad Alexandrum redeo, qui inter hæc anno M. D. Iobileum celebrauit, his qui uenire neglexerat seu minime poterant per diplomata licitatus. Hadriani molem opere quo nunc cernitur restituit. Angelo q; supremo reposito, cuius similis paulo ante fulmine deiectus fuerat. Quum q; animo adhuc maiora de filio conciperet, diuturniorem q; uitam sibi polliceretur, subito in morbum incidit, ex quo pau-
 cis diebus absumptus est x v. calend. Septemb. Anno pontificatus x i. salutis M. D. I I I. causam in cœnam uenenatam incerto authore uulgo constans opinio iactat, quum præ-
 fertim & Cæsar ipse & Hadrianus cardinalis qui unam accubuerat, eadem penè ualetudine afficerentur, quam ætatis robore euasissent. Post eius mortem Cæsar ante omnia thesaurum omnem corripuit, Vaticanum quod armatorum x i i. millibus tenebat, simul & Hadriani molem operibus munit, eo animo, ut patres in eodem loco de more cogendos ad nouum successorē, in sua uota cõpelleret. At illi ad euitandum periculum in adē Mineruæ cõgregati, subito à Cæsarianis quos Micheletus Cæsaris ægrotantis emissarius ducebat, circūdantur.

Fama peruagante captos esse cardinales, direptiones ac caedes tota urbe fieri, omnis illico paucor inuasit, tabernę clauduntur, arma corripuntur, transtris, trabibus, cathenisq; ferreis uiarum exitus obstruuntur, haud aliter quã si rursus Annibal moenia tenuisset. Ille autem quod durã forte prouinciam adsumpsisse sibi uideretur, paulo post quã uenerat discedens, Vrsinorum tantũ ædium partẽ apud Montem iordanum incedit, Patres post hæc ad urbis custodiã peditum quatuor millia scribunt. Proceres Rom. adcersunt. Cardinales transalpinos, & undecunq; uocatos præter consuetudinem expectat. Fabius Vrsinus qui cum DCCC. uenerat armatis, Pauli patris ulturus necẽ, quando in authorem nõ ualebat in proximas ædibus suis pauperũ Hispanorum tabernas, puerili nimium ardore impetum facit: aliquot ex eis necat, bona subuertit: uerum nocte sequẽte Cæsarianorũ irruptionem formidans, simulq; à senatu iussus in proxima sua castra discessit. Interim Prosper Columensis, qui q; Hispanis militaret amicissimus esset, ad Cæsarem à patribus mittitur rogatũ, ut à pertinaciã desistat. Eo tandẽ simulq; rursus Gallia Hispaniaq; oratoribus instantibus, Nepet cũ omnibus copijs se deferri lectica iussit. Arx uero adhuc à suis tenebatur, quãquã custos B. Caruaialis card. opera sese patribus obtẽperaturum polliceretur. Vaticanũ igitur recipitur, ubi de more pont. peractis exequijs tantisper superfederũt, donec Gallorũ exercitus qui tunc illac cõtra Hispanos in Campaniam iter habebat, iubente cardinale Rothomagensi qui summã apud eum authoritatẽ habuerat, moenibus egrederetur, nequa uis aut tumultus oriretur. Die igitur XXX. uacantis sedis XXXVI. cardinales, quorũ Decurio Neapolitanus erat, conclaue ingressi VII. post die Franciscum Piccolomineũ dia. card. Senensem Pij II. ex sorore nepotem pontificem creant, Pium III. appellatum, cuius fama bonitatis, animi omnium ad bene iam de religione, deq; rebus humanis sperãdum excitati fuere, ad cuius nunciũ Cæsar statim cum parte suorũ reuertit, patribus gratias agit quod quem maxime cupiebat elegissent. Vrsini non amplius differre ultionẽ rati, cum armatis eum in Vaticano inuadunt, fit caedes nonnullorum, cum ille se defensit, & ut tandem se periculo eximat discedere paratus, iussu põtificis in molem ducitur Hadriani. Pius interim ex ulcere cruris ex quo diu laborauerat XXX. post creationẽ die decessit, nihilo rerum ab se gesto quas maximas animo conceperat. Nam & ecclesiam Rom. renormare, concilium celebrare, ac in Turcas proficisci auunculi imitatione statuerat.

Pius III
M.D. III

R. VOLATERRANI COMMENTARIORVM
VRBANORVM LIBER XXIII.

PRINCIPES Romanos ñdem ferẽ qui & pontifices quocunq; modo describere. Ex antiquis Latinis Cor. Tacitus, Marius Maximus, Iulius Cordus, Suetonius Tranquillus, Suetonius Opratianus, Gargilius Martialis, Fabius Marcellus, Iul. Capitolinus, Ælius Lampridius, Fla. Vopiscus, Eutropius & Orosius. Ex Grecis uero Dexippus Herodianus, Dion cuius etiam nonnulla extant, Appianus Alexandrinus ut ex eius libris deprehendimus, cuius opere caremus. Ex his alios alij diligẽtius sunt persecuti, ut à superioribus scriptoribus præteritos uiderant, aut iam de dictis racemationibus esse locum, sicuti & mihi necessarium facere. Nam cum XII. primos adeo probe uulgo cognoscendos Tranquillus ediderit, Periergon fuerit eorum gesta repetere. Ex quo tantum inítia quãdam percurrã, unde principatus habuit originẽ, quã breuiter Appiano cõmemorãtur. Discordiã uidelicet ciuiles iam inde à Ti. Graccho exortã ratione Agrariã legis. Is tribunus cum uideret Romanos potentiores omnem penẽ agrum Italicorum occupasse, Coloniasq; suo nomine ubiq; ordinasse, miseratus inopem turbam, legem edidit, ut nulli plus quã iugera quingẽta possidere licet, cuius rei gratia ille interfectus fuit. Inde secuta Glauciã prætoris & L. Apuleij tribuni pleb. cum Metello dissensio, à quo uti censore deijci de senatu ac magistratu, ut obsceni homines, non facile passi, tãdem & ipsi similiter periere. Post Gracchos L. annos Sulla nouo dominatu, dictatura remp. inuasit. Cuius cum Mario inimiciã Cæsarem potestremo inuitauerunt discipulum, eius uestigia sequi. Huius inítia Tranquillo non reperuntur, quod eius principiũ operis sit amissum ex eruditorũ sententia, Patrem tamen eius L. Cæ.

Discordiã
ciuiles
Gracchorũ
Apuleij,
Glauciã,
Metell.
Sulle &
Marij.